

Cilt / Volume: 14, Sayı / Issue: 27, Sayfalar / Pages: 126-158

Araştırma Makalesi / Research Article

Received / Alınma: 05.06.2023

Accepted / Kabul: 04.12.2023

TÜRKİYE'DE GENÇLERİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN ALGILARININ İNCELENMESİ- TÜRKİYE GENÇLİK ARAŞTIRMASI 2022*

Tahir BAYSAL¹

Mehmet SAĞLAM²

Mehmet KIVRAK³

Mehmet Akif KAY⁴

Emine ŞENTÜRK⁵

Öz

Yapısal olarak değişim ve dönüşümü en hızlı yaşayan, ortaya çıkan gelişmelere en hızlı uyum sağlayan ve bu yönü ile son derece dinamik bir yapıya sahip olan gençlik, bütün dünyada anlaşılmaya çalışılmaktadır. Çeşitli kuşak tanımları yapılarak toplumun farklılaştığı bu süreçte gençleri tanımak ve anlamak daha da önem kazanmaktadır. Gençlerin eğitimden siyasal hayata, sosyal yaşamdan evlilik ve aile ilişkilerine ilişkin bakış açılarının anlaşılması onları tanımayı ve ulaşmayı da kolaylaştıracaktır. Türkiye'nin nüfus yapısı ve gençlerin bu nüfus yapısı içerisindeki önemli oranı dikkate alınarak bu çalışmada; Türkiye'de 18-25 yaş aralığındaki gençlerin, eğitim, teknoloji, çalışma hayatı, aile hayatı gibi konulardaki görüşlerinin ve beklentilerinin belirlenmesi, bahsedilen konular çerçevesinde gençlerin mevcut sosyal ve ekonomik profilinin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Betimsel tarama modelinde gerçekleştirilen bu çalışma; Türkiye geneli Türkiye İstatistik Kurumu Adrese Dayalı Nüfus Kayıtları sonuçlarından 18-25 yaş aralığındaki gençlerden basit tesadüfi örneklem çekilerek elde edilen veriler kullanılmıştır. Bu kapsamda çalışma 2510 genç ile yüz yüze anketler uygulanarak gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler Aile, kimlik ve değerler, Sivil toplum ve katılım, Teknoloji ve sosyal medya ve Eğitim ve istihdam alt başlıkları alanlarında analiz edilerek değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kuşak, Gençlik, Gençlik Araştırması.

* Bu çalışma İnönü Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi'nin desteği ile yürütülmüştür.

¹Dr., TÜİK, E-posta: thrbyasl@gmail.com ORCID: 0000-0002-6699-7478

²Doç. Dr., İnönü Üniversitesi, E-posta: mehmet.saglam@inonu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-1784-4472

³Doç. Dr., Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, E-posta: mehmetkivrak83@gmail.com, ORCID: 0000-0002-2405-8552

⁴Dr., Batman Üniversitesi, E-posta: mehmetakifkay@gmail.com, ORCID: 0000-0002-7996-9310

⁵Bil. Uzm., Adalet Bakanlığı, E-posta: eminesenturk237@gmail.com, ORCID: 0000-0002-1288-569X

Atıf/Citation

Baysal, T., Sağlam, M. Kıvrak, M. Kay, M. A. & Şentürk, E. (2024). Türkiye'de gençlerin çeşitli değişkenler açısından algılarının incelenmesi- Türkiye gençlik araştırması 2022. *Dicle Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 14(27), 126-158.

ANALYZING THE PERCEPTIONS OF YOUNG PEOPLE IN TURKEY IN TERMS OF VARIOUS VARIABLES - TURKEY YOUTH SURVEY 2022

Abstract

The youth, who experience change and transformation in the fastest way, adapts to the emerging developments and has an extremely dynamic structure with this aspect, is tried to be understood all over the world. In this process where society is differentiated through various generational definitions, it becomes even more important to recognize and understand young people. Understanding the perspectives of young people from education to political life, from social life to marriage and family relations will also make it easier to recognize and reach them. Considering the population structure of Turkey and the significant proportion of young people in this population structure, in this study; It is aimed to determine the views and expectations of young people between the ages of 18-25 in Turkey on issues such as education, technology, working life, family life, and to reveal the current social and economic profile of young people within the framework of the aforementioned issues. This study, which was carried out in the descriptive survey model; The data obtained from the results of the Address Based Population Registers of the Turkish Statistical Institute in Turkey, by drawing a simple random sample from the young people between the ages of 18-25, were used. In this context, face-to-face interviews were held with 2510 young people. The data obtained were analyzed and evaluated in the fields of Family, identity and values, Civil society and participation, Technology and social media and Education and employment.

Keywords: Generation, Youth, Youth Research.

1. GİRİŞ

İnsanın gelişim sürecinin önemli aşamalarından biri olan gençlik; “*insan hayatının ergenlik ile orta yaş arasındaki dönemi*” olarak tanımlanırken, UNESCO tarafından 15-25 yaş aralığı olarak ifade edilmektedir. Türkiye’de, BM’nin gençlik tanımını genel olarak benimsenmektedir (Korkut ve Uysal, 2017; URL1). Yapılan betimlemelerde bireyin eğitim görmesi, hayatını kazanmaya çalışması, hayal gücünün geniş olması, cesaretinin ve macera hissini güçlü olması gibi özellikleri de öne çıkarılmaktadır. Bu itibarla gençlik, bireyin farklı alanlarda gelişimini sağladığı, çocukluktan sonra yetişkinlikten önce gelen, duyguların yoğun olduğu ve bireyin sosyal olarak olgunlaştığı bir dönem olarak tanımlanabilir (Güçlü, 2013).

21. yüzyılın ilk yıllarında, başta teknolojik alanda yaşanan değişimler olmak üzere sosyal, ekonomik ve politik alandaki krizlerin ortaya çıkardığı etkilerin gençlerin kimlik oluşumu sürecinde etkili olduğu ve akademinin bu alanlara yoğunlaştığı bildirilmektedir (Lüküslü ve Yücel, 2013). Gençlik, yapısal olarak çok dinamik olup toplumsal değişimlerden, sorunlardan ve bunalımlardan en çok etkilenen kesimdir. Bu nedenle dün ve bugün olduğu gibi yarın da toplumsal olayların merkezinde yer almaya devam edecektir. Toplumsal yapı içerisinde en dinamik yapı olarak öne çıkan gençlerin, duygusal değişkenliklerinin yanında sosyal ve siyasal alandaki etkinlikleri de hızla değişim göstermektedir. Bu değişimler ve çağın getirdiği yenilikler gençleri farklılaştırdığı gibi yalnızlığa da sürükleyebilmektedir (Tuncay, 2000). Gençlerin sahip olduğu bu değişken potansiyel onları anlama çabalarını da zorunlu hale

getirmektedir. Onların siyasal alana, aileye, kültüre olan bakışlarını anlamak, gençleri tanımak ve yaşanan kuşak çatışmalarının da çözümüne katkı sağlayacaktır (Boyras, 2009).

Gençlerin duygu ve düşünce dünyasına ilişkin daha fazla bilgi sahibi olmak, onları daha iyi anlamak açısından son derece önemlidir. Gençlerin yaşadığı sorunlardan bireyselleşme, aile, dijitalleşme, değerler gibi kavramlara bakışının anlaşılması, gençliğin tanınmasına katkı sağlamaktadır (Vatandaş ve Mahitapoğlu, 2013). Türkiye’de gençlik alanındaki çalışmaların sınırlı olmakla birlikte 2000 yılı sonrasında çeşitlendiği de görülmektedir. Yapılan çalışmalarda, gençliğin siyasal ve toplumsal alanlardaki tutum ve değerlendirmelerinin yanında üniversite yıllarında karşılaştıkları güçlükleri anlamaya yönelik veriler de elde edilmektedir (Mütevellioglu, Zambak ve Mert, 2010). Türkiye gibi genç nüfusun yoğun olduğu ülkelerde gençlik araştırmalarının özel bir öneme sahip olduğu, gelişmekte olan bir ülke olması açısından gençlik kavramının ele alınmasının ve onların sorunlarının araştırılmasının bilimsel açıdan değerli olduğu da göz ardı edilmemelidir (Lüküslü ve Yücel, 2013).

Türkiye’de gençler üzerinde son dönemlerde yapılan alan araştırmalarından biri Konrad-Adenauer-Stiftung Derneği tarafından gerçekleştirilen 2021 Türkiye Gençlik Araştırmasıdır. Bu araştırma, tüm Türkiye’yi temsilen 28 ilde 18-25 yaş aralığındaki 3243 kişiyle gerçekleştirilmiştir (KONRAD, 2021). 2020 yılında Sosyal Demokrasi Vakfı (SODEV) tarafından 12 ilde 15-25 yaş arası 600 kişiyle görüşülerek Türkiye’nin Gençliği Araştırması gerçekleştirilmiştir (SODEV, 2020). 2020 yılında İstanbul Gelişim Üniversitesi Kamuoyu ve Toplum Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi (KTAUAM, 2020) tarafından İstanbul geneli için 18-30 yaş arası 384 kişi ile Sosyoekopolitik Gençlik Araştırması yapılmıştır. İstanbul Çekmeköy Belediye tarafından İstanbul geneli için ARGETUS’a yaptırılan 2021 Dijitalleşme Çağında Gençler Araştırması, 15-29 yaş aralığındaki 1967 kişiyle gerçekleştirilmiştir (ARGETUS, 2021). 2011 yılında İstanbul Kültür Üniversitesi tarafından KONDA’ya yaptırılan 2011 Türkiye Gençlik Araştırması, tüm Türkiye’yi temsilen 35 ilde 15-30 yaş aralığındaki 2366 kişiyle gerçekleştirilmiştir (KONDA, 2011). Benzer şekilde, Sosyal, Ekonomik ve Kültürel Araştırmalar Merkezi (SEKAM) tarafından 2013 yılında 18-25 yaş arası 5541 kişi ile Türkiye’de Gençlik Araştırması gerçekleştirilmiştir (SEKAM, 2013). Bunun yanında TÜİK tarafından da periyodik olarak gençlere ait istatistikler yayınlanmaktadır (URL 2).

Gençlerle ilgili Dünya’da yapılan araştırmalara bakıldığında; Çek Cumhuriyeti, Macaristan, Polonya ve Slovakya’da 2022 yılında yapıldığı, 2021 yılı Avrupa Parlamentosu Gençlik Araştırması Raporu yayınlandığı, Avustralya’da 2022 yılında Gençlik Araştırması yapıldığı,

Birleşik Krallık’ta 2021 yılında yürütüldüğü, Orta Doğu ve Kuzey Afrika ülkelerinde 2019 yılında yapıldığı ve Arap ülkelerinde 2021 yılında yapılan gençlik araştırmalarının olduğu belirlenmiştir (URL 3; URL 4; URL 5; URL 6; URL 7; URL 8).

Gençlik araştırmaları, gençlik dönemi boyunca bireylerin fiziksel, psikolojik, sosyal ve kültürel gelişimlerini anlamak, bu dönemde yaşanan sorunları tespit etmek ve gençlerin yaşamlarını iyileştirmek amacıyla yürütülen önemli bir çalışma alanıdır. Bu alandaki araştırmalar, gençlikle ilgili çok sayıda toplumsal ve bireysel konunun analizine olanak tanır. Bu araştırmalarda; *toplumsal etkilerin anlaşılması* gençlerin deneyimleri ve tercihlerinin toplumun genel gidişatını büyük ölçüde etkilediği dikkate alındığında bu etkilerin anlaşılmasına katkı sağlar. *Sorunların tespit edilmesi*, gençler arasında yaygın olan sorunlar, bu sorunların tespit edilmesi, etkili politika ve müdahale stratejilerinin geliştirilmesine yardımcı olur. *Gençlerin gelişimine katkı açısından*, gençlerin eğitim, istihdam, sağlık, ve sosyal ilişkiler gibi alanlardaki gelişimlerini desteklemek amacıyla uygulanabilir bilgi ve öneriler sunar. Bu, gençlerin yaşamlarını daha iyi bir şekilde sürdürebilmelerine yardımcı olur. *Politika geliştirme ve değişim açısından*, gençlik araştırmaları, gençlerle ilgili politika oluşturucuları ve karar vericileri bilgilendirerek daha etkili toplumsal değişim ve reformları teşvik eder. Gençlerin ihtiyaçlarına ve beklentilerine dayalı politika yapma, toplumun genel refahına katkı sağlar. *Akademik bilgi üretimi açısından* ise gençlik araştırmaları, akademik bilgi üretiminin bir parçasıdır ve gençlik dönemi hakkında daha fazla bilgi ve anlayış geliştirmeye yardımcı olur. Bu da ileride daha iyi soruları sormamıza, daha iyi cevaplar aramamıza ve bilgi temelinde daha iyi politika ve uygulamaları geliştirmemize olanak tanır.

Toplumsal yapının en dinamik kesimi olarak tanımlanan gençlerin anlaşılmasına yönelik olarak dünya da ve Türkiye’de yapılan çalışmalar dikkate alındığında özellikle Türkiye’de ülke genelini kapsamaya yönelik yapılan güncel bir çalışma olması, ayırım yapmadan her kesimden ve her toplumsal tabakadan gençleri dahil etmesi ve ülkedeki güncel tartışma konularını araştırma konusu yapması açısından diğer çalışmalardan ayrılan bu çalışmanın temel amacı; Türkiye’de yaşayan gençlerin (18-25 yaş) eğitim, teknoloji, çalışma hayatı, aile hayatı gibi konulardaki görüşlerinin ve beklentilerinin belirlenmesi, bahsedilen konular çerçevesinde gençlerin mevcut sosyal ve ekonomik profilinin ortaya çıkarılması amaçlanmaktadır.

Bu amaç doğrultusunda; 18-25 yaş aralığındaki fertlerin siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik beklenti ve algıları ölçülerek, gençlere yönelik etkin politikaların üretilmesine ve geliştirilmesine kaynaklık edecek verilerin elde edilmesi, tanımlayıcı istatistiklerin belirlenmesi, çok değişkenli istatistiksel yaklaşım varsayımlarının sağlanması, veri madenciliği

yöntemleri kullanarak oluşturulan model performans ölçütlerinin karşılaştırılması amaçlanmaktadır.

Bu genel amaçlara bağlı olarak çalışmanın alt amaçları;

- Gençlerin aile, kimlik ve değerler konusundaki bakış açısı nasıldır?
- Gençlerin sivil toplum ve katılıma ilişkin düşünceleri nelerdir?
- Gençlerin teknoloji ve sosyal medyaya yaklaşımları nasıldır?
- Gençlerin eğitim ve istihdam konusunda düşünceleri nelerdir?

Sorularına yanıt arayacak şekilde oluşturulmuştur.

2. YÖNTEM

Bu çalışma Türkiye’de 18-25 yaş aralığındaki gençlerin, eğitim, teknoloji, çalışma hayatı, aile hayatı gibi konulardaki görüşlerinin ve beklentilerinin belirlenmesi amacı ile gerçekleştirilmiştir.

Nicel araştırma yöntemlerinden tanımlayıcı araştırma kapsamında yapılan bu çalışmada veriler, Türkiye İstatistik Kurumu Adrese Dayalı Nüfus Kayıtları sonuçlarından 18-25 yaş aralığındaki gençlerden illerin nüfusu ile orantılı tabakalı basit tesadüfi örneklem çekilerek elde edilmiştir. Örnekleme yer alan 18-25 yaş aralığındaki bireylerden yüz yüze görüşme yöntemiyle yapılan anketlerden elde edilen veriler derlenmiştir.

2.1. Veri Toplama Aracı

Çalışma kapsamında verilerin toplanabilmesi için araştırmacılar tarafından veri toplama formu oluşturulmuştur. Oluşturulan form; Fert Bilgileri, Eğitim ve İstihdam Bilgileri, Kültür, Teknoloji ve Sosyal Medya Bilgileri, Sivil Toplum ve Siyasal Katılım Bilgileri ve Aile, Kimlik ve Değerlere İlişkin Bilgiler olacak şekilde alt temalara ayrılmıştır. Alan yazında yapılan araştırmalar sonucunda araştırmacılar tarafından oluşturulan form, ilgili alan uzmanlarına gönderilerek görüş alınmış ve bu sayede formun geçerlik ve güvenilirliği sağlanmaya çalışılmıştır. Uzman görüşleri doğrultusunda yapılan düzenlemeler ve Türkçe dil uzmanı tarafından yapılan son kontrollerden sonra 58 soruluk görüşme formu oluşturulmuştur.

2.2. Araştırmanın Örneklemi

Araştırmada, Türkiye geneli Türkiye İstatistik Kurumu Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) sonuçlarından 18-25 yaş aralığındaki gençlerden illerin nüfusu ile orantılı tabakalı basit tesadüfi örneklem çekilerek elde edilen veriler kullanılmıştır. Kurumsal nüfus (üniversite

öğrenci yurdu, huzurevi, bakımevi, ceza ve tutukevi, ıslahevi, yetiştirme yurdu, askeri birlik ve kışla vb.) kapsam dışı tutulmaktadır. Güç (power) analizi ile bu çalışmada, en az 2500, 18-25 yaş aralığında bireyin incelenmesi hedeflenmektedir (Güç = 0.9 (beta = 0.1), alfa = 0.05, s.d. = 1 ve etki büyüklüğü = 0.1 için örneklem büyüklüğü minimum 1051 olarak tahmin edilmiştir) (URL 9).

Araştırma, toplam 19 ilde 18-25 yaş arası 2512 kişi ile görüşülerek gerçekleştirilmiştir. Görüşmecilerin illere göre tabakalı dağılımını gösteren tablo aşağıdadır:

Tablo 1. Görüşmecilerin İllere Göre Dağılımı

İller	Frekans	Yüzde (%)	Kümülatif toplam (%)
Adana	90	3,6	3,6
Ankara	240	9,6	13,1
Antalya	130	5,2	18,3
Bursa	170	6,8	25,1
Denizli	110	4,4	29,5
Diyarbakır	70	2,8	32,2
Gaziantep	80	3,2	35,4
Hatay	60	2,4	37,8
İstanbul	590	23,5	61,3
İzmir	200	8	69,3
Kayseri	96	3,8	73,1
Kocaeli	130	5,2	78,3
Konya	96	3,8	82,1
Malatya	50	2	84,1
Manisa	110	4,4	88,5
Mersin	70	2,8	91,2
Samsun	90	3,6	94,8

Trabzon	80	3,2	98
Van	50	2	100
Toplam	2512	100	

Araştırmaya katılan gençlerin 18-25 yaş aralığındaki bütün yaş gruplarından oluşturulmuş ve en az %11,1 ve en fazla %14,3 olacak şekilde çalışmada yer almaları sağlanmıştır. Katılımcıların yaş dağılımını gösteren tablo aşağıdadır:

Tablo 2. Katılımcıların Yaşlarına İlişkin Dağılımı

Yaş	Frekans	Yüzde (%)	Kümülatif toplam
18	279	11,11	11,11
19	297	11,82	22,93
20	296	11,78	34,71
21	294	11,70	46,42
22	326	12,98	59,39
23	322	12,82	72,21
24	340	13,54	85,75
25	358	14,25	100,00
	2512	100	

Araştırmaya katılan gençlerin %51,3'ünün erkek, %48,7'sinin ise kadınlardan oluşmaktadır. Cinsiyete göre dağılımı gösteren tablo aşağıdadır:

Tablo 3. Katılımcıların Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet	Frekans	Yüzde (%)	Toplam
Erkek	1288	51,3	51,3
Kadın	1224	48,7	100
Toplam	2512	100	

Katılımcıların medeni durumuna göre dağılımlarına bakıldığında, büyük çoğunluğunun hiç evlenmemiş ve ailesiyle birlikte yaşayan kişilerden oluştuğu görülmektedir. Bu durumu gösteren tablo aşağıdaki gibidir.

Tablo 4. Katılımcıların Medeni Durumuna İlişkin Dağılımlar

Medeni durum	Frekans	Yüzde	Kümülatif toplam
Evli	99	3,9	3,9
Eşi ölmüş veya boşanmış	1	0	4
Hiç evlenmemiş ailesi ile yaşıyor	2033	80,9	84,9
Hiç evlenmemiş ailesinden ayrı yaşıyor	379	15,1	100
Toplam	2512	100	

2.3. Verilerin Analizi

Çalışmada yer alan nitel değişkenler, sayı, yüzde veya frekans değerleri ile uygun tablo ve grafik (çapraz tablo, daire dilimli veya çubuk grafikler) yöntemleri ile tanımlanırken nicel değişkenlerde ortalama ve standart sapma değerleri ile uygun tablo ve grafik yöntemleri (histogram gibi) ile belirtilmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen verilerin fazlalığı dikkate alınarak, tabloların tamamı verilmemiş, istatistiksel olarak anlamlı olan veriler değerlendirilmeye alınmıştır. İstatistiksel anlamlılıkta nitel verilerde çapraz tablolar oluşturularak Pearson ki-kare testi uygulanmıştır.

3. BULGULAR VE TARTIŞMA

Çalışmaya ait bulgular “Eğitim ve İstihdam Bilgileri, Kültür, Teknoloji ve Sosyal Medya Bilgileri, Sivil Toplum ve Siyasal Katılım Bilgileri ve Aile, Kimlik ve Değerler” alt temalarına uygun olarak verilmiştir.

3.1. Çalışmaya Katılan Gençlerin “Eğitim ve İstihdam Bilgilerine” İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan gençlerin *Eğitim ve İstihdam Bilgileri* temasında kendilerine sorulan; *eğitim durumu, merkezi sınavlara hazırlanma durumu, eğitimin kendisi için ne anlam ifade ettiği, aldığı eğitimin iş bulma konusunda etkili olup olmadığı konusundaki düşüncesi, istediği alanda eğitim alıp almadığı, eğitim konusundaki tercihlerinde belirleyici olan unsurların ne olduğu, eğitim sürecindeki en önemli üç sorununun ne olduğu, zorunlu olmasaydı okula gidip*

gitmeyeceği, üniversitede bölüm seçiminde etkili olan unsurların ne olduğu, herhangi bir işte çalışıp çalışmadığı ve çalışıyorsa hangi pozisyon/görevde çalıştığı” olmak üzere 11 soruya verdikleri cevaplar incelenmiş ve elde edilen bulgular aşağıdaki gibi değerlendirilmiştir.

Katılımcıların sadece %23’ü LYS/YGS, KPSS, ALES, YDS vb. merkezi sınavlara hazırlandığı, merkezi sınavlara hazırlandığını belirtenlerin %50,61’ini lise mezunları, %38,26’sını lise öğrencileri, %9,57’sini ise üniversite mezunu olup eğitime devam etmeyenler oluşturmaktadır. Lise mezunları ile lise öğrencilerinin üniversiteye giriş sınavlarına hazırlandıkları, üniversite mezunlarının ise KPSS, YDS, ALES gibi sınavlara hazırlandıkları düşünülmektedir.

Tablo 5. Merkezi Sınavlara Hazırlanan Öğrencilerin Eğitim Durumuna Göre Karşılaştırılması

Eğitim durumu	EvetSayı	%	HayırSayı	%
Lise öğrencisi	386	15,4	220	8,6
Lise mezunu	1200	47,8	291	47,2
Üniversite öğrencisi	339	13,6	6	17,3
Üniversite mezunu, eğitime devam etmiyor	485	19,3	55	22,3
Lisansüstü (Yüksek lisans/Doktora) öğrencisi	74	2,9	2	3,7
Lisansüstü (Yüksek lisans/Doktora) mezunu	17	0,7	1	0,8
Toplam Katılımcı	2512	100	575	100
Test istatistiği (Ki-kare)			411	
p değeri			<0.001	

Sınavlara hazırlanmadıklarını belirtenlerin %47,20’si lise mezunu, %22,33’ü üniversite mezunu, %17,29’u ise üniversite öğrencisidir. Merkezi sınavlara hazırlanmayanlar arasında da lise mezunlarının yoğunlukta olması dikkate değerdir. Bu durum, toplam örneklem içerisinde lise mezunlarının yoğun olması ile açıklanabilir. Zira toplam örneklemin %47,8’ini lise mezunları oluşturmaktadır. Lise mezunları içinde bir değerlendirme yapıldığında lise mezunlarının %24,25’i merkezi sınavlara hazırlanırken %75,75’i hazırlanmamaktadır. Lise mezunlarının sadece dörtte birinin yükseköğretime hazırlanması dikkate değer bir bulgu olarak öne çıkmaktadır. Bu durumun nedeni kişilerin istihdamda yer alıyor olma ihtimalidir. Bu nedenle, merkezi sınavlara hazırlanan ve hazırlanmayan kişilerin istihdam durumu ile ilgili de bir değerlendirme yapmak gerekmektedir. Aşağıdaki Tablo 6’ye göre kişilerin merkezi sınavlara hazırlanma durumları, istihdam durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık

göstermektedir. ($p < 0.001$). Bu farklılığın hangi kategorilerden kaynaklandığı post-hoc çoklu karşılaştırma testi ile incelenmiştir. Buna göre farklılık, bir işte çalışan ve eğitim öğretime devam eden kişilerden kaynaklanmaktadır. Dolayısı ile merkezi sınavlara hazırlanma ya da hazırlanmama durumu arasındaki farkı, istihdamda bir işte çalışan ve eğitim/öğretime devam eden kişi kategorileri belirlemektedir.

Tablo 6. Katılımcıların Merkezi Sınavlara Hazırlanma Durumlarının İstihdam Durumlarına Göre Dağılımı (Lise Altı Mezunlar Hariç)

İstihdam durumu/ Merkezi sınavlara hazırlanma durumu	Evet		Hayır	
	Sayı	%	Sayı	%
Bir işte çalışıyor	114	19,8	765	39,7
İş arıyor	197	34,3	498	25,9
Eğitim/öğretime devam ediyor	226	39,3	524	27,2
Engelli ve/veya çalışmaya uygun değil	3	0,5	10	0,5
Diğer	35	6,1	129	6,7
Toplam Katılımcı	575	100	1926	100
Test istatistiği (Ki-kare)	87,9			
p değeri	<0.001			

Merkezi sınavlara hazırlandığını beyan edenlerin %39,30’u öğrenimine devam edenlerden, %34,26’sı iş arayanlardan, %19,83’ü bir işte çalışanlardan oluşmaktadır. Sınavlara hazırlanmayanların ise %39,72’si bir işte çalışanlardan, %27,21’i öğrenime devam edenlerden, %25,86’sı iş arayanlardan müteşekkildir. Sadece iş arayanlar üzerinden bir sorgulama yapıldığında, iş arayanların %28,35’i merkezi sınavlara hazırlanmaktayken, %71,65’i hazırlanmamaktadır. Bu sonuçlar, iş arayanların sadece dörtte birinin KPSS vb. sınavlara hazırlandığını göstermektedir. Bu tablo, gençlerin çoğunun devlet memuru olmak gibi bir çabası olduğu varsayımıyla çelişmektedir.

Araştırmada, eğitim sürecinin gençler tarafından nasıl anlamlandırıldığına ilişkin soruya verilen yanıtlar dikkat çekicidir. Katılımcıların %57,5’i eğitimi, insanı hayata hazırlayan bir süreç olarak değerlendirmektedir. Meslek edindirme süreci olarak görenlerin oranı %25,7 olarak tespit edilmiştir. Gençlerin %9,2’si eğitimi, kişiye sınıf atlatacak bir süreç olarak

değerlendirmiştir. %5,6 oranında katılımcı, eğitimin zorunlu bir eylem olduğunu ifade ederek herhangi bir başka misyon yüklememiştir. Devletin kültür aktarım aracı olduğunu düşünenlerin oranı ise sadece %1,8 olarak tespit edilmiştir.

KONDA tarafından 2011 yılında gerçekleştirilen 15-30 yaş arası gençlere yönelik Türkiye Gençliği Araştırmasında benzer bir soru yer almış ve katılımcılar tarafından üniversite eğitimine ne önem atfedildiğine ilişkin soruya %47,6 oranında işe girme ve diploma alma, %22,5 oranında bilgi ve meslek edinme, %12,4 oranında özgür düşünce cevapları verilmiştir (KONDA, 2011). Bu sonuçlar birlikte değerlendirildiğinde, eğitim sürecinin siyasi fonksiyonuna pek değer atfedilmediği, eğitim sürecine ancak ‘hayata hazırlamak’ ve ‘iş/meslek edindirmek’ gibi bir misyon biçildiği görülmektedir.

Alınan eğitimin iş bulmada etkili olup olmayacağı yönündeki soruya katılımcıların %70,4’ü kesinlikle düşünüyorum (%41,2) ve düşünüyorum (%29,2) şeklinde cevap vermiştir. Kararsız kalanların oranı ise %18,1’dir. Tersinden bakıldığında, eğitimin iş bulmada etkili olmadığını düşünenlerin oranı sadece %11,5’de kalmaktadır. Bu tablo, eğitimin iş bulmadaki rolünün çok önemsendiğini göstermektedir. Önceki soruyla birlikte bir değerlendirme yapıldığında, eğitimi insanı hayata hazırlama süreci olarak tanımlayanlar, meslek edindirme süreci olarak görenler ve sınıf atlatma süreci olarak değerlendirenlerin toplam oranı (%92,4) ile eğitimin iş bulmada etkin olacağını düşünenler ile bu konuda kararsız olanların oranı (%88,5) birbirine yakın çıkmaktadır. Buna göre gençlerin, hayata hazırlama sürecinin de belli ölçüde iş ve meslek edinimi sürecini içerdiğini düşündüğü varsayılabilir.

Katılımcıların istedikleri alanlarda eğitim alıp almadığına yönelik soruya verdiği cevaplar incelendiğinde, %61,7 oranında düşünüyorum ve kesinlikle düşünüyorum, %21,2 oranında da kararsızım seçeneklerinin ağırlık kazandığı görülmektedir. Benzer şekilde, eğitim tercihinde belirleyici olanın büyük ölçüde kişisel tercih ve beklentiler olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların %58,3’ü eğitim sürecinde bireysel tercihinin belirleyici olduğunu ifade etmiştir. Bunun yanında, %9,6 oranla para kazanma, %6,9 oranında toplumsal statü kazanma ve/veya kariyer yapma cevapları da bireysel tercih olarak değerlendirildiğinde toplam oran %74,8 olmaktadır. Aile ile birlikte karar verildiğini beyan edenler de %13,4 gibi bir orana sahiptir. Ailesinin kararı olduğunu belirtenler (%8,1), toplum baskısı diyenler (%3,5) ile diğer (sınav sistemi, sınavda alınan puan vb.) cevabını verenler (%0,2) toplamda sadece %11,8 oranına ulaşmaktadır. Bu da göstermektedir ki eğitime ilişkin karar alınırken öncelikli olarak bireysel düşünce ve beklentiler belirleyici olmaktadır.

Üniversitede bölüm tercihinin etki eden faktörleri tespit etmeye yönelik soruya verilen yanıtlar incelendiğinde, iş garantisinin ilk sırada olduğu görülmektedir. İdealler ve kariyer hedefleri ikinci sırada yer alırken gelir imkânları üçüncü sırada gelmektedir. Aile beklentileri, prestij/popülarite, üniversite imkanları, diğer insanların yönlendirmeleri gibi seçenekler ise pek tercih edilmemiştir. Bu durumda, alınacak mesleki eğitimin belirlenmesinde maddi faktörlerin ve ideallerin büyük rol oynadığı, sosyal çevrenin etkisinin sınırlı olduğu görülmektedir.

İstihdam durumuna yönelik sorulardan elde edilen sonuçlara göre katılımcıların %35,4’ü bir işte çalışmakta, %27,7’si iş aramakta, %29,9’u eğitime devam etmektedir. Engellilik vb. durumlardan dolayı çalışmaya elverişli olmayanlar ile ev işleriyle uğraşanların toplam oranı ise %7 civarındadır. Türkiye İstatistik Kurumu tarafından yayımlanan resmi verilere bakıldığında 2021 yılında 15-24 yaş arası işsizlik oranının %22,6 olarak tahmin edildiği görülmektedir. İşgücüne katılım oranı aynı dönemde %41,7, istihdam oranı ise %32,2 olarak belirlenmiştir (URL 10). Çalışmaların örneklem yapıları ve metodolojik farklılıklar nedeniyle rakamsal farklılıkların olabileceği değerlendirilmektedir.

İstihdam edilenlerin hizmet kollarına göre dağılımına bakıldığında %21,96 ile en yüksek oranla hizmet ve satış elamanları, %20,95 ile büro hizmetinde çalışanlar, %19,37 ile nitelik gerektirmeyen işlerde çalışanlar, %11,37 ile iş ve idare ile ilgili yardımcı profesyonel meslek mensupları sıralanmaktadır. Yönetici, sağlık profesyoneli, eğitimci gibi hizmet alanlarında çalışanların oranı düşük kalmaktadır. Bu tablo, genç istihdamında katma değeri düşük hizmet kollarında, düşük maaşlarla çalışmanın yaygın olduğunu göstermektedir.

Araştırmada katılımcılara sorulan önemli sorulardan biri de eğitim sürecindeki en önemli sorunların neler olduğuna ilişkindir. Bu soruda önem sırasına göre 3 sorun belirtilmesi istenmiştir. Verilen yanıtlara göre, önem sıralamasına bakılmaksızın, en önemli sorun ‘eğitmcilerin yetiştirilmesi ve atanma sorunu’ olarak belirlenmiştir. İkinci sırada ‘ekonomik imkânların yetersizliği’, üçüncü sırada ‘Eğitimdeki fırsat eşitsizliği’, dördüncü sırada ise ‘Sınav sistemi ve ölçme ve değerlendirme sisteminin işleyişi’ yer almıştır. ‘Sportif, kültürel, sosyal ve sanatsal aktivitelerin yetersizliği’ seçeneği ise en az tercih edilen cevap olmuştur.

Önem sıralaması dikkate alınarak bir değerlendirme yapıldığında ise birinci sorun olarak ‘Eğitim programının yoğunluğu’ cevabı öne çıkmaktadır. Genel toplamda ilk dört sorun arasında olmayan bu seçeneğin birinci sorun kategorisinde ilk sırada yer alması ilginç bir bulgu olarak değerlendirilmektedir. Genel toplamda birinci olan ‘Yöneticilerin yetiştirilmesi ve atanma sorunu’ birinci derecede önemli görülen sorunlar sıralamasında ikinci konumdadır.

Üçüncü sırada ‘ekonomik imkânların yetersizliği’, dördüncü sırada ise ‘Eğitim politikalarının siyasetin etkisinde kalması/ideolojik yaklaşım’ seçeneği yer almaktadır. ‘Sportif, kültürel, sosyal ve sanatsal aktivitelerin yetersizliği’ seçeneği ise yine en az tercih edilen cevap olarak görülmektedir.

Bu cevaplar, eğitimdeki sorunların temelinde ekonomik faktörlerin olduğu yönünde bir algıya işaret etmektedir. Eğitimcilerin yetişme ve atanma sorunu da fırsat eşitsizliği de temelde ekonomik imkânlarla doğrudan ilişkilidir. Gençlerin sportif, kültürel, sosyal, sanatsal etkinliklerin yetersizliğini çok sorun etmemesi de dikkate değer başka bir bulgudur.

Eğitim faaliyetlerinin zorunlu olmaması durumunda okula gidilip gidilmeyeceği yönündeki soruya da katılımcıların büyük çoğunluğu kesinlikle evet ve evet şeklinde cevap vermiştir. Bu iki cevabın toplam oranı %79,6 olarak gerçekleşmiştir. %14,3’lük bir kesim kararsız kalmış, sadece %6,1 oranında hayır ve kesinlikle hayır cevapları verilmiştir. Bu sonuçlar, eğitim sürecine atfedilen değeri ölçen soruya verilen cevaplarla örtüşmektedir. Şöyle ki, eğitimin iş ve meslek edinme, hayat hazırlanma, toplumda itibar görme gibi fonksiyonlarını ön plana çıkaran kitle, tam da bu nedenlerle zorunlu olmasa da okumayı tercih edeceklerini beyan etmektedir.

3.2. Çalışmaya Katılan Gençlerin “Kültür, Teknoloji ve Sosyal Medya Bilgilerine” İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan gençlerin *Kültür, Teknoloji ve Sosyal Medya Bilgileri* alt temasına ait sorular; “dünyadaki ve ülkedeki gelişmeleri hangi kaynaktan takip ettiği, zamanını nasıl değerlendirdiği, son bir yılda en son ne zaman kitap okuduğu, TV’de en çok hangi programları takip ettiği, internet erişimini hangi yolla sağladığı, hangi sıklıkla internet kullandığı ve günde kaç saat internet kullandığı, interneti hangi amaçla kullandığı, aktif bir sosyal medya kullanıcısı olup olmadığı, sanal ortamda tanıştığı ya da arkadaş olduğu biri olup olmadığı ve bu kişilere güvenip güvenmediği ile bu kişiler ile iletişimini uzun süre sürdürüp sürdürmediği” şeklinde sorular 12 soruya verdiği cevaplar incelenmiş ve elde edilen bulgular şu şekilde değerlendirilmiştir:

Katılımcılara yöneltilen ülkedeki ve dünyadaki güncel gelişmeleri hangi kaynak/ lar/ dan takip ettiklerine yönelik soruya gençlerin %73,57’si sosyal medyadan, %71,86’sı internet haberciliğinden, %62,46’sı ise yazılı ve görsel medyadan cevabını vermiştir. Bu sonuçlar, sosyal medya ve diğer dijital ortamların gençlerin gündemi takip kanalları üzerindeki etkisini net bir biçimde ortaya koymaktadır. Konrad Adenauer Stiftung (KAS) tarafından Türkiye genelinde 18-25 yaş arası gençlere yönelik gerçekleştirilen 2021 Gençlik Araştırması

sonuçlarına göre gençlerin %80,1’i gündemi cep telefonu ve internetten takip etmektedir (Konrad Adenauer Stiftung, 2021). Aynı şekilde, İstanbul Gelişim Üniversitesi Kamuoyu ve Toplum Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi (KTAUAM) tarafından İstanbul’da 18-30 yaş arası gençler üzerinden gerçekleştirilen bir alan araştırmasının sonuçlarına göre de katılımcıların %80’inden fazlası gündemi internet mecraları üzerinden takip ettiğini beyan etmiştir (İstanbul Gelişim Üniversitesi, 2020).

Araştırmada, katılımcılara vakitlerini nasıl değerlendirdiklerine ilişkin bir soru sorulmuş ve 3 seçenek işaretlemeleri istenmiştir. Bu soruya verilen yanıtlar analiz edildiğinde, aileyle vakit geçirmek ve internette vakit geçirmek seçenekleri %57,60 ile en yüksek orana ulaşmıştır. Arkadaşlarla vakit geçirmek %39,25, kitap okumak %37,06 oranlarıyla takip etmiştir. En az tercih edilenler ise %2,27 ile sanatsal etkinliklere katılmak, %2,59 ile bilimsel etkinliklere katılmak ve %6,85 ile oyun oynamak (bilgisayar, konsol, kâğıt vb.) olmuştur. Oyun oynama seçeneğine yönelik algının daha fazla olmasına karşın sonuçların bu kadar düşük düzeyde tercih edilmesi ilginç bir bulgu olarak değerlendirilmektedir.

Son bir yıllık dönemde en son ne zaman kitap okudukları yönünde sorulan soruya verilen yanıtlara göre katılımcıların %53,7’si son bir hafta içinde, %23,4’ü son bir ay içinde, %12,1’i de son 2-6 ay içinde kitap okuduğunu beyan etmiştir. Hiç okumadım diyenlerin oranı da %4,5 düzeyinde kalmıştır. Soruda ders kitabı ve eğitim amaçlı okumaların dâhil edilmediği uyarısının da bulunduğu düşünülürse, kitap okuma oranlarına ilişkin bulguların yüksek düzeyde olduğu ifade edilebilir.

KAS tarafından gerçekleştirilen 2021 Gençlik Araştırması sonuçlarına göre ders kitabı harici kitap okuduğunu beyan eden gençlerin oranı %71 seviyesinde tespit edilmiştir (Konrad Adenauer Stiftung, 2021: 97). Çekmeköy Belediyesi tarafından İstanbul genelinde yaptırılan bir alan araştırması sonuçlarına göre 15-30 yaş aralığındaki katılımcıların %11,5’i hiç kitap okumadığını, %43,6’sı ise okul kitapları dışında hiç kitap okumadığını ifade etmiştir (ARGETUS, 2021).

Gençlerin televizyon izleme alışkanlıklarına ilişkin soruya verilen yanıtlara göre %52,87 ile en çok haber ve tartışma programları izlenmektedir. %42,60 ile televizyon dizileri, %40,88 ile belgeseller, %34,59 ile filmler en çok tercih edilen seçenekler olarak belirlenmiştir. En az tercih edilenler ise %5,77 oranla dini içerikli yayınlardır.

Günümüz gençliğinin internet, bilişim teknolojileri ve dijital ortamlarla iç içe yetiştiği, yaşam biçimlerinin bu çerçevede geliştiği konusunda güçlü bir kanaat vardır. Öyle ki bu kuşak, ‘digital

natives' dijital yerliler ya da doğuştan dijital nesil olarak ifade edilmektedir (Perensky, 2001: 2). İnternette geçirdikleri zamanın uzunluğu nedeniyle 'net generation' internet kuşağı olarak da adlandırılmaktadırlar (Tapscott, 1998: 2). Bu nedenle çalışmamızda, katılımcıların internet kullanım sıklığını tespit etmeye yönelik soru da bulunmaktadır. Bu soruya verilen yanıtlara göre, son bir ay içerisinde internet kullanmayanların oranı sadece %0,3 olarak tespit edilmiştir. Gençlerin %85,47'si evden internete erişim sağlarken, %48,45'i cep telefonu operatörlerinden, %11,39'u işyerinden internete erişmektedir. Katılımcıların %94'ü hemen her gün internet kullanırken, %4,8'i de haftada en az bir kez internet kullandığını beyan etmiştir. Günde 4-6 saat arası internette vakit geçirenlerin oranı %30,3; 1-3 saat arası vakit geçirenlerin oranı %29,8; 6-8 saatini internetin başında geçirenler %15,8; günde 8 saatten fazla süre internet kullananlar ise %12,1 olarak tespit edilmiştir. Bu veriler, gençler arasında internet kullanımının ne kadar yaygın ve yoğun olduğunu göstermektedir. TÜİK tarafından her yıl gerçekleştirilen Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Anketi sonuçlarına göre de 16-24 yaş arası nüfusun üç aylık dönem itibariyle internet kullanım oranı 2021 yılında %95,7 olurken 2022 yılında %95,5 olarak belirlenmiştir (TÜİK, 2022). 2011 yılında KONDA tarafından yapılan alan araştırması sonuçlarına göre gençlerin internete erişim oranı %83,1 düzeyinde olduğu tespit edilmiştir (KONDA, 2011). 2013 yılı SEKAM araştırmasına göre her gün internet kullanan gençlerin oranı %43, birkaç günde bir kullananların oranı %27,8 olarak tespit edilmiştir. Haftada bir kullananlar %9,2 olurken, hiç kullanmayanlar %4,7 olarak ölçülmüştür (SEKAM, 2013). 2017 yılında yayımlanan, 16- 25 yaş arası gençler üzerinde yapılan bilişim teknolojilerinin kullanımı ve e-güvenlik konulu bir alan araştırması sonuçlarına göre, katılımcıların %85'den fazlası hemen her gün, %12'den fazlası ise haftada en az 1 kez internet kullanmaktadır (Erdem ve Baran, 2017). Çekmeköy Belediyesi'nin alan araştırma sonuçlarına göre de İstanbul'da 15-30 yaş aralığı bireylerin %98'i her gün internet kullanmaktadır (ARGETUS, 2021).

İnterneti bu denli yoğun bir biçimde kullanan bu kitlenin hangi amaçlarla internetten yararlandığına ilişkin veriler de araştırmada elde edilen bulgular arasındadır. Buna göre katılımcıların %77,79'u bilgi almak için, %77,39'u gündemi takip etmek için, %74,40'ı sosyal medyayı kullanmak için, %69,86'sı alışveriş yapmak için, %58,28'i e-posta ile iletişim kurmak için, %56,85'i internet bankacılığı işlemleri için internet kullanmaktadır. Çekmeköy Belediyesi'nin araştırmasına göre gençler tarafından %88 oranında sosyal medya kullanımı, %72,9 sohbet, %57,3 eğlence ve oyun amaçlı internete erişim sağlanmaktadır. Haber takibi %47,7 oranında belirlenirken, forumları ve siyasi siteleri takip toplam %10 düzeyinde kalmıştır (ARGETUS, 2021). Bu sonuçlar ile araştırmamızdan elde edilen sonuçlar kısmen

örtüşmemektedir. Sosyal medya kullanımının yaygınlığı konusunda bir benzerlik söz konusu iken, bilgi edinme ve gündem takibi konularında gözle görülür bir farklılık bulunmaktadır. Örneklem yapısının farklılığı ve coğrafi alan farklılığının böyle bir farklılığa neden olduğu düşünülmektedir. Araştırma sonuçlarıyla benzer sonuçlar veren bir alan araştırması Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi öğrencilerine yönelik olarak gerçekleştirilmiştir. Habere erişim platformlarının tespitine yönelik araştırma sonuçlarına göre katılımcıların %88,5’i haber elde etme ve bilgi edinme için internet sitelerini her zaman veya çoğu zaman kullandığını ifade etmiştir. Sosyal medya uygulamaları üzerinden haber ve bilgi edildiği yönünde cevap verenlerin (her zaman ve çoğu zaman cevabı verenlerin toplamı) oranı da %67,5 olarak tespit edilmiştir (Somuncu ve Temel, 2020).

KONDA’nın 2011 yılı alan araştırması sonuçlarına göre internet kullanımının nedenlere göre dağılımı %52,1 arkadaşlarla muhabbet etmek, %38,8 haberleşmek ve e-posta göndermek, %34,4 video izlemek /müzik dinlemek /oyun oynamak, %18 haberleri takip etmek olarak sıralanmıştır (KONDA, 2011). Aradan geçen 10 yıllık dönemde internet kullanım nedenleri önemli ölçüde değişmiş görünmektedir.

Katılımcıların %81,6’sı (kesinlikle evet ve evet cevabı verenlerin toplamı) kendilerini aktif bir sosyal medya kullanıcısı olarak tanımlamaktadır. Bu oran, bir önceki soruda internet kullanım amaçları arasında sosyal medya kullanımı için tespit edilen %74,40’lık oranın üstündedir.

İnternet kullanımı konusunda önem arz eden bir başka husus da internet aracılığıyla kurulan ilişkililerdir. Araştırmada bu konuya ilişkin sorulara da yer verilmiştir. Sanal ortamda arkadaşlık kurdunuz mu sorusuna katılımcıların %54,94’ü evet cevabı vermiştir. Evet, cevabı verenlerin %79,86’sı bu kişilerle uzun süre iletişimde kaldığını beyan etmiştir. Sanal ortamda tanıştıkları kişilere güvenip güvenmedikleri sorusuna ise %54,49’u evet cevabını vermiştir. Bu verilere göre, gençlerin yarıdan fazlası sanal arkadaşlık kurup o ilişkileri sürdürmekte bir sakınca görmemekte ancak güven tesis etme noktasında daha dikkatli davrandıkları şeklinde yorumlanmıştır.

3.3. Çalışmaya Katılan Gençlerin “Sivil Toplum ve Siyasal Katılım Bilgilerine” İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan gençlerin *Sivil Toplum ve Siyasal Katılım Bilgileri* alt temasına ait sorular; *sivil toplum örgütlerinde (dernek, vakıf, sendika vb.) bugüne kadar her hangi bir şekilde bulunup bulunmadı ve bulunma nedeni, STK’larını nasıl değerlendirdikleri, birey olarak kendisinin, ülkenin ve dünyanın geleceğini nasıl değerlendirdiği, yaşanan bu dönemde ülke*

açısından ve küresel olarak gördüğü en önemli üç sorun, Covid-19 salgını sürecinin ülkedeki yönetimi ve virüsün ortaya çıkışı ve yayılımı konusundaki düşünceleri, ülkemizin sınır komşumuz olan ülkelere gelen mültecileri ağırlamasını ve yardımlarda bulunmasını nasıl değerlendirdiği” şeklinde sorulan 11 soruya verdiği cevaplara ilişkin bulgular incelenmiş ve aşağıdaki şekilde değerlendirilmiştir.

Katılımcıların sadece %38,3’ü bugüne kadar herhangi bir sivil toplum örgütünde yer almıştır. İstanbul Gelişim Üniversitesi tarafından gerçekleştirilen alan araştırması sonuçlarına göre ise sivil toplum örgütlerine üye olanların oranı yaklaşık %15 gibi bir düzeyde gerçekleşmiştir (İstanbul Gelişim Üniversitesi, 2020). Benzer şekilde, KAS tarafından gerçekleştirilen 2021 Gençlik Araştırması sonuçlarına göre sivil toplum örgütlerine üye olan gençlerin oranı %14,2 olarak tespit edilmiştir (Konrad Adenauer Stiftung, 2021). Soru kalıplarındaki farklılık nedeniyle bu şekilde sonuçlar elde edildiği düşünülmektedir. Sivil toplum faaliyetlerinde bulunmak için üye olmak gerekmeceğinden, soruların farklı olduğu ancak ana eğilim itibarıyla benzerlik kurulabileceği düşünülmektedir.

Herhangi bir sivil toplum örgütüne katılım sağlamamış olan %61,7’lik kitleye bunun nedeni sorulduğunda %34,76’sı ihtiyaç duymadığını, %31,20’si bilgisi olmadığını, %26,86’sı güven duymadığını, %19,81’i amaçları dışında çalıştıklarını düşündüğünü beyan etmiştir.

Daha önce bir sivil toplum kuruluşunda yer almış olsun ya da olmasın tüm katılımcılara sorulan sorulardan biri de sivil toplum örgütlerini nasıl tanımladıklarına ilişkindir. Katılımcıların %32,17’si bağımsız faaliyet gösteren yapılar olarak, %17,95’i karşılık beklemeden toplumda farkındalık oluşturan yapılar olarak, %13,93’ü insani kaygılarla kurulmuş yardım kuruluşları olarak, %10,63’ü kendi çıkarları doğrultusunda insanları yönlendiren yapılar olarak tanımlamıştır. Şahin ve Akboğa (2019) tarafından yapılan çalışmada Türkiye’de STK katılım oranı %5,3 olarak belirlenmiştir. Sivil toplumun çok gelişmemiş olduğu ülkemizde gençlerin bu konudaki tutumları da toplum genelinden çok ayrılmamaktadır.

Araştırmada katılımcılara geleceğe ilişkin beklentileri de sorulmuştur. Kendi geleceklerinden umutlu ve çok umutlu olanların oranı %35,5 düzeyindedir. Umutsuz ve çok umutsuz olduğunu beyan edenler ise %35,2 düzeyinde tespit edilmiştir. Türkiye’nin geleceği daha iyi olacak diyenlerin ve çok iyi olacak diyenlerin oranı %34,6 olarak belirlenirken, kötüleşecek ve çok kötüleşecek diyenlerin oranı %47,1’e yükselmektedir. KAS 2021 Gençlik Araştırması sonuçlarına göre ise Türkiye’nin geleceğini iyi görmeyen ve umutsuz olanların oranı %35,2 düzeyinde, geleceğini iyi görmeyip umutlu olanların oranı ise %27,6 düzeyinde ölçülmüştür (Konrad Adenauer Stiftung, 2021: 111).

Dünyanın geleceğinin bugünden iyi olacak diyenler ve çok daha iyi olacak diyenlerin oranı %35,1 olarak belirlenmişken, kötü olacak ve çok daha kötü olacak diyenlerin oranı %45,1 olarak belirlenmiştir. Gençlerin kendi geleceklerine ilişkin olumlu beklentileri ile ülkemizin ve dünyanın geleceğine ilişkin olumlu beklentiler arasında bir paralellik söz konusu iken, olumsuz beklentilerde ülkenin ve dünyanın geleceğinin kendi geleceklerinden daha kötü olacağı düşüncesi hâkimdir. Bir başka ifade ile gençler, kendi geleceklerine ilişkin olumsuz beklentilerini ülke ve dünyanın geleceğinden pozitif yönde ayırma eğilimindedir.

Bu beklentilere kaynaklık eden temel dinamikleri belirlemek üzere görüşmecilere farklı sorular yöneltilmiştir. Bunlardan biri, katılımcılara en önemli gördükleri üç küresel sorunu belirtmeleri istenen sorudur. Bu soruya verilen yanıtlara göre %59,2 oranla nüfus artışı ve işsizlik en önemli küresel sorun olarak değerlendirilmiştir. Bunun ardından %42,8 ile çevre kirliliği, %34,9 ile küresel ısınma, %32,8 ile salgın hastalıklar, %29,5 ile yetersiz beslenme ve açlık gelmektedir. Bununla birlikte savaşlar (%27,8), enerji/doğal kaynakların tükenmesi (21,4) ve uluslararası terör (%17,8) de önemli küresel sorunlar arasında sayılmıştır. Çevre kirliliği, küresel ısınma ve enerji/doğal kaynakların tükenmesi sorunları çevresel sorunlar ana başlığı altında toplanabilir. Bu üç sorunun toplam oranı %99,1 gibi bir değere ulaşmaktadır. Bu da katılımcıların hemen hepsinin çevresel sorunları önemsendiğini, en az bir boyutuyla da olsa tehlikenin farkında olduğunu göstermektedir.

KAS 2021 Gençlik Araştırması kapsamında dünyayı bekleyen en önemli sorun/tehlike nedir sorusuna gençlerin verdiği cevaplara göre en büyük sorun %28,3 ile küresel ısınma, iklim değişikliği ve kuraklık, %26,3 ile savaşlar ve çatışmalar, %23,1 ile ekonomik krizler olarak tespit edilmiştir. Her iki çalışmada da çevresel sorunlar ve iklim değişikliği ön plan çıkmıştır (Konrad Adenauer Stiftung, 2021). Çek Cumhuriyeti, Macaristan, Polonya ve Slovakya’da yürütülen bir araştırmada gençlerin büyük oranda politikayla ilgili olmadığı tespit edilmiştir (URL3). Buna karşın 2021 yılı Avrupa Parlamentosu Gençlik Araştırması Raporuna göre Avrupa gençlerinin %90’ı siyasi veya sivil faaliyette bulunmuştur; bu gençlerin en çok ilgilendikleri konular yoksulluk ve sosyal eşitsizlikle mücadele, iklim değişikliği ile mücadele, çevreyi koruma, işsizlikle mücadele gibi konulardır (URL4). Avustralya’da ise 2022 yılında yayınlanan Gençlik Araştırmasına göre; gençler en önemli problemleri çevre sorunları, eşitlik ve ayrımcılık ile ruh sağlığını tanımlamışlardır (URL5).

Türkiye’nin en önemli üç sorunu nedir sorusuna verilen yanıtlar analiz edildiğinde ekonomik sorunların ilk sıralarda yer aldığı görülmektedir. Katılımcıların %71,10’u hayat pahalılığı, %47,25’i işsizlik, %40,25’i yoksulluğu üç önemli sorun arasında değerlendirmiştir. Dünya

genelinde yaşanan ekonomik darboğazın, beklendiği gibi, cevaplara doğrudan yansıdığı görülmektedir. Ekonomik sorunlar dışında en yüksek oranda dile getirilen sorunlar %36,11 ile eğitim, %29,18 ile adalet ve hukuk sistemi, %18,31 ile iç ve/veya dış göç olarak tespit edilmiştir. En az ifade edilen sorunlar ise %1,51 ile demokratikleşme, %3,03 ile asayiş, %4,06 ile madde bağımlılığı olarak görülmektedir.

KAS 2021 Gençlik Araştırması sonuçlarına göre gençlerin gözünden Türkiye’de en önemli sorunlar %17,8 ile ekonomik durum, %16,1 ile işsizlik, %15,8 ile eğitim sistemi olarak tespit edilmiştir (Konrad Adenauer Stiftung, 2021). İstanbul Gelişim Üniversitesi’nin alan araştırması sonuçlarına göre en önemli sorunlar sıralamasında ekonomi ve işsizlik toplamda %75’in üzerinde bir orana ulaşmış görünmektedir. Terör, dış politikalar ve mülteciler konusu ise sırasıyla diğer önemli görülen sorunlar olarak değerlendirilmiştir (İstanbul Gelişim Üniversitesi, 2020). Z kuşağı olarak adlandırılan yeni kuşağın kendisinden önceki kuşaklardan belirgin farklılıkları olduğu, dijital çağda dünyaya geldiklerinden dolayı bilgi ve iletişim teknolojilerinin yaşamlarının temel parçalarından biri olduğu (Csobanka, 2016; Singh, 2014) ifade edilmektedir. Dünyayı ve olayları anlama ve kavrama kalıplarının farklılaştığı, ırkçı akımlardan çok etkilenmedikleri, cinsiyet eşitliğine ilişkin sorunlara ve çevre sorunlarına karşı duyarlı oldukları (Sparks ve Honey, 2020), klasik politik söylemlere itibar etmeyip farklı politik iletişim kanalları ve farklı bir politik dil kullandıkları düşünülmektedir. Ancak araştırma sonuçlarının bu genel eğilim ile bazı alanlarda farklılaştığı görülmektedir.

Tüm dünyayı ve dolayısıyla ülkemizi uzun süre etkileyen küresel salgının bu cevaplara belli ölçüde yansıdığı ancak en önemli sorunlar arasında değerlendirilmediği de diğer bir önemli bulgu olarak karşımızda durmaktadır. Salgın hastalıklar, küresel sorunlarda dördüncü sırada, ülke sorunları içerisinde de dokuzuncu sırada yer almıştır. Ülkemizde salgın sürecinin yönetimi hakkında sorulara verilen yanıtlar incelendiğinde sürecin yönetimi konusunda cevaplar arasında belirgin bir farklılaşma bulunmamaktadır. Ancak tamamen ya da en azından ilk dönemlerde başarılı bulaşların biraz daha fazla oranda oldukları belirlenmiştir. Virüsün ortaya çıkışına ilişkin katılımcıların kanaatini belirlemeye yönelik sorulara verilen yanıtlar incelendiğinde virüsün doğal bir süreç ürünü olduğunu düşünenler sadece %26 düzeyinde kalmaktadır. Diğerler katılımcıların ya virüsün doğal olduğunu ancak yayılımının doğal olmadığını ya da virüsün doğal olmayıp yayılımının kontrol edilmediğini/edilemediğini düşünmektedir.

Son yıllarda ülkemizin gündeminden düşmeyen en önemli konulardan biri de ülkemize sığınan geçici koruma altındaki ve/veya mülteci konumundaki kişiler ve bu kişilere sağlanan

imkânlardır. Araştırmada yer alan sorulardan biri ülke yönetiminin bu konudaki tutumunun nasıl değerlendirildiğine ilişkindir. Bu soruya verilen cevaplar incelendiğinde katılımcıların üçte ikisi süreci olumsuz değerlendirmektedir. Süreci kısmen ya da tamamen destekleyenlerin oranı %25,3 ile sınırlıdır. Bir başka ifade ile her dört gençten yalnızca biri bu konuda olumlu görüş beyan etmiştir. KAS 2021 Gençlik Araştırması sonuçlarına göre gençlerin %80,4’ü devletin göçmen politikalarını olumsuz bulmakta ve değişmesi gerektiğini, %86,7’si ise ülkeden gönderilmesi gerektiğini düşünmektedir (Konrad Adenauer Stiftung, 2021). Bu olumsuz bakışın temelleri açısından 2019-2020 eğitim döneminde bir fakültede yapılan alan araştırması sonuçları dikkate değerdir. Bu araştırmada Y kuşağını temsilen fakültenin akademisyenleri, X kuşağını temsilen öğrenciler katılımcı olarak Suriyeli göçmenlerin işgücü piyasasındaki varlığıyla ilgili bazı sorulara yanıt vermiştir. Araştırma sonuçlarına göre katılımcıların %62,8’i Suriyeli genç işgücünün emek piyasasında dezavantaj oluşturduğunu; %54,2’si emek piyasasına dâhil olmalarını doğru bulmadığını; %77’si emek piyasasına girmelerinin işsizliği artırdığını; %85,7’si Suriyelilerin emek piyasasındaki varlığının ücretleri aşağıya çektiğini; %71’i Türkiye’deki çalışanların iş olanaklarını kısıtladığını düşünmektedir (Yılmaz ve Uludağ, 2020).

3.4. Çalışmaya Katılan Gençlerin “Aile, Kimlik ve Değerlere İlişkin Bilgilerinin” Dağılımına İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan gençlerin *Aile, Kimlik ve Değerlere İlişkin Bilgileri* alt temasında yer alan sorular; “*yetiştirdiğiniz aile yapısı, hayat görüşünüzü belirleyen en önemli etken, aile ortamında yaşadığınız en önemli sorun, evliliğin amacı, eş seçimindeki en önemli üç kriter, çevrenizde en güvendiğiniz kişiler, kendine rol model olarak seçtiğiniz kişi ya da kişiler, davranışlarınızı sınırlayan/kontrol eden en önemli faktör, hane geliri, sosyal çevrenizde eşcinselliğin ve/veya cinsiyet değiştirme davranışlarının arttığı fikrine katılma durumu, LGBT+ (eşcinsel, transseksüel, biseksüel vs.) bireylerin toplumsal yaşamda diğer vatandaşlarla eşit haklara sahip olması (evlenme, devlet memuriyetine alınma, evlat edinme vs.) gerektiği fikrine katılıp katılmama durumu, İstanbul Sözleşmesi’ni okuyup okumadığı, Türkiye’nin İstanbul Sözleşmesi’nden çekilmesini ve çekilme gerekçelerini (aile kurumunu yok etmesi, LGBT+ özendirilmesi, toplumsal değerlere aykırı olması vs.) doğru bulup bulmadığı, Eğer imkân olsaydı hemen yurt dışına gider ve kendinize orada bir gelecek kurup kurmayacağı, Yurt dışında yaşama isteğinizin temelinde yatan gerekçelerin önem sırası, çevrenizdeki yetişkinlerin sizi anlamadığını düşünüyor musunuz ya da iletişim problemleriniz oluyor mu ve aile içinde, sosyal çevrenizde veya siyasi alanda düşüncelerinizi herhangi bir baskıya maruz kalmadan, kimseden*

çekinmeden, özgürce ifade edebiliyor musunuz?” şeklinde sorulan 19 soruya verilen cevaplardan elde edilen bulguların değerlendirilmesi aşağıdadır.

Araştırmanın son bölümünde katılımcılara aile yapıları, aile kurumuna ilişkin görüş ve tutumları, toplumsal değer yargıları ve aidiyet konularında bir takım sorular yöneltilmiştir. Bu bölümün ilk sorusu, katılımcıların yetiştiği aile ortamını tanımlamaya yöneliktir. Katılımcıların %74,2’si anne-baba sağ ve birlikte yaşayan bir aile yapısında yetişmiştir. Anne-baba sağ olup boşanmış/ayrı yaşayan cevabı verenlerin oranı %7,8 olurken ebeveynlerden herhangi biri vefat etmiş olanların oranı %14,5, her ikisi de vefat etmiş olanların oranı ise %3,5 düzeyindedir.

Katılımcılara hayat görüşlerini oluşturmada en önemli etken sorulduğunda, %39,5 oranında milli değerler, %24,9 oranında inanç yapısı, %17,1 oranında evrensel ilke ve değerler cevabı alınmıştır. En az tercih edilen cevaplar ise %2,8 ile toplumsal sınıf aidiyeti/çatışması, %6,6 ile etnik köken ve %9,1 ile cumhuriyetin kuruluş ilke ve değerleri olarak tespit edilmiştir. Bu cevaplar birlikte değerlendirildiğinde, toplumun genel yapısına uygun olarak milliyetçi muhafazakâr ağırlıklı bir yapı görülmektedir. Bu noktada evrensel ilke ve değerlerin tercih oranı ile cumhuriyet ilke ve değerlerinin tercih oranları dikkate değer bulunmuştur.

KAS 2021 Gençlik Araştırmasında katılımcılara kendilerini ideolojik olarak nasıl tanımladıkları sorulmuştur. Bu soruya verilen yanıtlara göre gençlerin %20,5’i Atatürkçü-Kemalist, %10,9’u ülkücü- milliyetçi, %9,1’i Türkçü, %7,1’i ise İslamcı cevabı vermiştir (Konrad Adenauer Stiftung, 2021). İstanbul Gelişim Üniversitesi KTAUAM tarafından yapılan alan araştırması sonuçlarına göre ise katılımcıların yaklaşık %60’ı kendisini Atatürkçü ve Türk milliyetçisi olarak tanımlamaktadır. Muhafazakâr veya siyasal İslamcı olarak tanımlayanların oranı ise %10’un biraz üzerindedir (İstanbul Gelişim Üniversitesi, 2020). Bu araştırmadaki siyasal eğilim sonuçları ile çalışmamıza ait sonuçlar karşılaştırıldığında, milliyetçilik eğilimi açısından paralel, Atatürkçülük açısından farklı sonuçlara işaret etmektedir. Bu durum araştırmaların yapıldığı örneklem ve coğrafi konum ile de ilişkili olarak değerlendirilmektedir. Arap ülkelerinde 2021 yılına yapılan bir gençlik araştırmasında gençlerin yaklaşık üçte biri dini kimliklerini merkezde görmektedir (URL8). Avustralya’da 2022 yılında yayınlanan Gençlik Araştırmasına göre ise gençlerin neredeyse yarısı kültürel veya manevi inanca sahip olmadığını ifade etmiştir (URL5).

Aile ortamında en çok yaşanan sorunlar %26 oranla ekonomik zorluklar, %20 oranında iletişimsizlik/güvensizlik, %15,2 oranında kuşak çatışması, %12,9 oranında baskı ve müdahaleci tavırlar olarak beyan edilmiştir. %20,2 oranında genç ise herhangi bir sorun yaşamadığını belirtmiştir. Çek Cumhuriyeti, Macaristan, Polonya ve Slovakya’da yürütülen bir

araştırmada gençlerin büyük oranda geleneksel çekirdek aile yapısına mensup olduğu ve aile ilişkilerinden memnuniyet duyduğu, hayattaki temel amaçlarının aile kurmak olduğu, çocuk sahibi olma amacının aile kurmadan önce geldiği görülmektedir (URL3).

Çevredekiler tarafından anlaşılmadıklarına ilişkin bir hissiyata sahip olup olmadıkları yönündeki soruya katılımcıların %47,6’sı kesinlikle veya çoğunlukla cevabı vermiştir. Bazen diyenlerin oranı %36,1 olurken, nadiren diyenler %11,7 oranında, asla diyenler ise %4,7 oranında çıkmıştır. Aile içinde, sosyal çevrede ya da siyasi alanda herhangi bir baskıya uğramaksızın düşüncelerini ifade edip edemedikleri yönündeki soruya %49,2 oranında kesinlikle evet cevabı verilmiştir. Aileden ya da çevreden baskı görmeyip siyasi alanda baskılandığını ifade edenlerin %21,6 oranında, aileden baskı görmeyip çevreden ve siyasal alandan baskı gördüğünü ifade edenlerin %13,9 oranında, siyasi baskı hissetmeyip aile ve çevre baskısı hissedenlerin %8,4 oranında, hem aile hem çevre hem de siyasi baskı hissedenlerin ise %6,9 oranında olduğu tespit edilmiştir. Doğu Avrupa ülkeleri gençlerinin

düşük ücreti, emekli maaşlarını, yoksulluğu, kamu hizmetlerinin yetersizliğini, göçmenleri ve işsizliği temel problemler arasında saydıkları tespit edilmiştir (URL 3). Birleşik Krallık’ta ise 2021 yılında yürütülen bir gençlik araştırmasında gençlerin ruhsal sağlık, iş, eğitim ve parasal konularda hayatlarının diğer alanlarına nazaran daha az mutlu ve özgüvenli oldukları tespit edilmiştir (URL 6).

Bireylerin duygusal, sosyal ve biyolojik (beslenme, cinsellik, aile kurma vs.) ihtiyaçlarını karşılamaları için evlenmeleri gerektiği önermesi ile ilgili düşünceleri sorulduğunda katılımcılar, %56,6 oranında katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum cevabı vermiştir. Kararsızların oranı %24,6 olurken, katılmayan ya da kesinlikle katılmayanların oranı da toplam %18,9 olarak tespit edilmiştir. Bu sonuçlar, aile kurumunun gençlerin çoğunluğu tarafından hala önemsendiğini göstermektedir. Ancak olumsuz yanıt verenlerin oranı da azımsanmayacak ölçüdedir. 2013 yılında SEKAM tarafından Türkiye genelinde 15-28 yaş aralığındaki gençlere yönelik olarak gerçekleştirilen alan araştırmasında, evliliğin önemli ve gerekli olduğunu beyan edenlerin oranı %77,9 olarak belirlenmiştir. Evlilik öncesi cinsel ilişki konusunda %65,1 oranında her erkek hem kadın için kabul edilemez, %20,3 oranında erkek için normal, kadın için kabul edilemez cevabı verilmiştir (SEKAM, 2013). Benzer bir soru Çekmeköy Belediyesi tarafından yaptırılan araştırmada yer almıştır. Evlilik dışı cinsel ilişkide bulunma konusunda bireylerin tutumunu ölçme amaçlı soruya verilen yanıtlara göre katılımcıların %78,6’sı doğru bulmadığını veya hiç doğru bulmadığını ifade etmiştir (ARGETUS, 2021).

Katılımcılardan eş seçiminde rol oynayan kriterleri önem sırasına göre sıralamaları ve üç seçenek işaretlemeleri istenmiştir. Verilen yanıtlar analiz edildiğinde, önem sıralamasına bakılmaksızın en yüksek oranda işaretlenen seçenekler sırasıyla %16 ile ahlaki tutum, %13,31 ile aile yapısı, %12,29'u fiziksel görünüm, %11,93 gelir düzeyi, %11,53 duygular ve/veya dürtüler olarak tespit edilmiştir. Önem sırası üzerinden değerlendirme yapıldığında da en önemli kriter olarak görülenlerin ilk sırasında %18,59 ile fiziksel görünüm gelmektedir. Ahlaki tutum %17,83 ile ikinci, duygular ve/veya dürtüler %15,13 üçüncü, inanç %15,09 ile dördüncü sırada yer almıştır. Eş seçiminde fiziksel görünüm ve duygusal ilişkiler öncelikli kriterler olarak öne çıkarken tüm kriterler birlikte değerlendirildiğinde gerilere düşmesi de ilginç bir bulgu olarak değerlendirilebilir.

Bu soruya verilen yanıtları cinsiyet ayrımında analiz edildiğinde gözle görülür bazı farklılıklar tespit edilmektedir. Erkek katılımcılar için önem sırasına bakılmaksızın en önemli görülen kriterler sırasıyla ahlaki tutum, aile yapısı, gelir düzeyi ve fiziksel görünüm olarak tespit edilmiştir. Önem sıralaması açısından bakıldığında en önemli kriterler sıralaması ahlaki tutum, fiziksel görünüm, inanç ve gelir düzeyi olmaktadır. Kadınlarda ise, önem sıralamasına bakılmaksızın en önemli görülen kriterler sırasıyla ahlaki tutum, aile yapısı, fiziksel görünüm ve duygular ve/veya dürtüler olarak belirlenmiştir. En öncelikli kriter olarak belirtilenler sıralandığında ise fiziksel görünüm, ahlaki tutum, duygular ve/veya dürtüler, inanç şeklinde bir sıralamayla karşılaşılmaktadır.

Hem kadınlar hem erkekler için öncelik sıralaması olmaksızın tüm kriterler dikkate alındığında benzer cevaplar alınmakta, ahlak, aile yapısı, fiziksel görünüm ön plana çıkmaktadır. Ancak birinci derecede öncelikli kriterler açısından bir farklılaşma yaşanmaktadır. Erkekler, ahlaki tutum, fiziksel görünüm, inanç ve geliri öncelikle kadınlar fiziksel görünüm, ahlak, duygular ve inancı ön plana çıkarmaktadır. Erkeklerin duygulara daha az önem atfetmesi, fiziksel görünümün kadınlar için daha önemli olması, her ikisinin de eğitim düzeyine önem atfetmemeleri, gelir durumunun, kadınlar da dâhil olmak üzere, ön planda değerlendirilmemesi dikkat çekici bulgular olarak görülmektedir.

Aile kurumuna ilişkin araştırmadan elde edilen bulgulardan bir diğeri de en çok kime güvenirsiniz sorusuna %82,1 oranında aile cevabı verilmesidir. Bu soruya %6,2 oranında arkadaşlar, %2,8 oranında da akrabalar cevabı verilmiştir. Hiç kimseye güvenmediğini beyan edenlerin oranı da %9 olarak tespit edilmiştir. KAS tarafından gerçekleştirilen 2021 Gençlik Araştırması sonuçlarına göre de katılımcıların %46,9'u en çok ailesine güvendiğini

belirtmektedir (Konrad Adenauer Stiftung, 2021). Oranlar farklı olmakla birlikte aile kurumu, en güven duyulan yapıdır.

Aile kurumunun gerekliliğine ilişkin soruya verilen yanıtlar ile bu soruya verilen yanıtlar birlikte değerlendirildiğinde, kararsızlar dağıtıldıktan sonra aile kurumunun gerekli olmadığına inanan yaklaşık dörtte bir oranında bir kitle mevcutken, gençlerin %82,1’i en çok ailesine güvendiğini beyan etmektedir. Güven duygusunun da sosyal bir ihtiyaç olduğundan hareketle, bu ihtiyacı ailesinden temin eden belli oranda bir kitlenin aile kurmanın gerekliliği konusunda hala şüphe içinde olması da ilginç görülmektedir.

Kendilerine rol model olarak tanımladıkları kişiler hakkındaki soruya gençlerin %38,18’i rol model olarak kimseyi görmediği şeklinde cevap vermiştir. %31,21’i rol modeli aile içerisinde, %13,06’sı da fikir dünyasına mensup kişiler arasından seçtiğini belirtmektedir. Bu soruya verilen cevaplar arasında en düşük oranlılar ise %2,07 ile ünlüler, %3,11 ile siyasilere ve %5,37 ile din adamları olarak tespit edilmiştir.

Davranışlarını sınırlayan ve/veya kontrol eden faktörlerin neler olduğunu tespit etmeye yönelik soruya verilen cevaplara göre katılımcıların %42,6’sı ahlaki kurallar, %27,5’i dini kurallar, %15,9’u toplumsal kurallar cevabı vermiştir. Hukuk kuralları cevabı verenlerin oranı %13,8’de kalmıştır. Bu sonuçlar, manevi değerlerin gençler üzerinde büyük etkisi bulunduğunu göstermesi bakımından önemlidir. Arap ülkelerinde 2021 yılına yapılan bir gençlik araştırmasında gençlerin yaklaşık üçte biri dini kimliklerini merkezde görmektedir (URL8). Avusturalya’da 2022 yılındaki bir araştırmada gençlerin neredeyse yarısı kültürel veya manevi inanca sahip olmadığını ifade etmiştir (URL5).

Katılımcıların yaşadıkları hanedeki net gelirin düzeyini tespit etmek üzere hazırlanmış soruya verilen yanıtlara göre gençlerin %39’u asgari ücret ile açlık sınırı arasında bir net gelire sahip olduklarını ifade etmiştir. %21,6’sı açlık sınırı ile yoksulluk sınırı arasında bir gelire sahip olduklarını, %20,6’sı asgari ücretin altında gelire sahip olduklarını, %18,9’u ise yoksulluk sınırının üzerinde gelire sahip olduklarını beyan etmiştir.

Gelir dağılımları ile mezuniyet arasındaki ilişki incelendiğinde, beklenildiği gibi, üst öğrenim seviyelerinde gelirin nispeten yükseldiği net bir biçimde görülmektedir. Yoksulluk sınırının üstünde geliri olduğu beyan edenlerin %29,41’i lisansüstü mezunu, %22,97’si lisansüstü öğrencisi, %21,44’ü üniversite mezunudur. Alt eğitim seviyelerinde bu oranlar aşağı doğru gitmektedir. Tersinden bir analiz yapıldığında en düşük gelir grubunda olduğunu beyan edenlerde en yüksek oran %27,27 ile ilkokul/ortaokul mezunlarında, %27,20 ile lise öğrencisi

ve %21,17 ile lise mezunlarındadır. Bu gelir grubunda olduğunu beyan edenler arasında lisansüstü mezunlarının payı %5,88 olarak tespit edilmektedir. Ancak bu verilerin, gençlerin salt kendi kazançlarından elde ettikleri gelir olmayıp, yaşadıkları hane geliri olabileceği de unutulmamalıdır. Yani bekâr olup ailesi ile yaşayanlar ile evli olup kendi kazancıyla geçinenler birlikte değerlendirilmektedir. Yine de eğitim seviyelerine göre gelir gruplarındaki değişim net bir şekilde görülmektedir. Bu durum gelir düzeyi yükseldikçe eğitim imkânlarından yararlanma düzeyinin de arttığı şeklinde yorumlanabilir.

Sadece istihdam durumları üzerinden bir değerlendirme yapıldığında ise bir işte çalıştığını beyan edenlerin yalnızca %19,48'i yoksulluk sınırının üzerinde maaş aldığını belirtmiştir. Asgari ücretle açlık sınırı arasında geliri olduğunu beyan edenler %40,20 olurken, açlık sınırıyla yoksulluk sınırı arasında geliri olanlar %24,10 olarak tespit edilmiştir.

Son dönemlerde sıklıkla gündeme gelen eşcinsellik ve eşcinsel haklarına ilişkin sorulara verilen yanıtlar incelendiğinde; sosyal çevrede eşcinselliğin ve/veya cinsiyet değiştirme davranışlarının arttığı fikrine katılıp katılmadıklarına ilişkin soruya %59,1 oranında katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum şeklinde cevap verilmiştir. Kararsızların oranı %23,3 olurken, katılmayan ve kesinlikle katılmayanların oranı sadece %17,6 olarak tespit edilmiştir.

Twenge (2018) tarafından ortaya konan ABD menşeli bir araştırma sonucuna göre yıllar itibariyle eşcinsel ilişki yaşayanların oranında ciddi bir yükseliş olduğu tespit edilmiştir. Buna göre, kendi cinsiyetinden olan bir başka bireyle en az bir kez birlikte olanların oranı 1990 yılından 2016 yılına kadar, kadınlarda %4,5'den %14,1'e, erkeklerde %4,5'den %8,3'e çıkmıştır (Twenge, 2018). Bu sonuçlar ABD özelinde olmakla birlikte katılımcıların algısına paralel sonuçlar içermektedir.

LGBTİ+ bireylerin toplumda eşit haklara sahip olması gerektiği fikrine kesinlikle katılanlar ile katılanların oranı %34,3 olarak tespit edilirken, katılımcıların %25,5'i kararsız kalmış, %40,2'si ise katılmadığını veya kesinlikle katılmadığını beyan etmiştir. Bu sonuçlara göre toplumda eşcinselliğin arttığı algısının gençlerde de yankı bulduğu, bu bireylerin toplumsal haklara sahip olması konusunda ise gençlerin belli bir bölümünde çekince olduğu görülmektedir.

Ülkenin önemli gündem başlıklarından biri olan İstanbul Sözleşmesi ve bu sözleşmeden çıkılması konusu ile ilgili olarak, İstanbul Sözleşmesi hakkında gençlerin ne düzeyde bilgi sahibi olduklarını tespit etmeyi amaçlayan soruya verilen yanıtlara göre gençlerin %43'ü sözleşmenin tamamını ya da bir kısmını okuduğunu ve konuyu bildiğini beyan etmiştir. %28,5'i

okumadığını ama tartışmaları takip ettiğini, %17,5’i okumadığını ve sınırlı düzeyde bilgi sahibi olduğunu, %11,1’i de okumadığını ve bilgi sahibi olmadığını beyan etmiştir.

Bilgi sahibi olup olmadığına bakılmaksızın tüm katılımcılara Türkiye’nin sözleşmeden çekilmesini ve çekilme gerekçelerini nasıl değerlendirdikleri, doğru bulup bulmadıkları sorulmuş, kısmen ya da tamamen doğru bulduğunu ifade edenlerin oranı %40 olarak tespit edilmiştir. Kararsızlar %30,1 oranında kalırken, doğru bulmayanlar ile kesinlikle doğru bulmayanların toplam oranı %30 olarak gerçekleşmiştir. Bu sonuçların daha sağlıklı değerlendirilebilmesi için verilen cevapların katılımcıların konu hakkındaki bilgi düzeyine göre yeniden incelendiğinde; sözleşmenin tamamını okudum diyenler ile kısmen okudum diyenler bir grup, diğerleri ikinci grup olmak üzere ayrılmış ve cevaplar bu ayrıma göre yeniden analiz edilmiştir. Sözleşmeyi kısmen ya da tamamen okuduğunu beyan eden katılımcıların %51,20’si sözleşmeden ayrılma gerekçelerini ve ayrılma kararını kısmen veya tamamen desteklemektedir. Bu konuda kararsız olanların oranı %15 olurken, kararı ve gerekçelerini doğru bulmayanların oranı %33,80’de kalmıştır. Diğer grupta ise karara ve gerekçelerine destek oranı %31,56’da kalırken, kararsızların %41,41 düzeyinde, karşı olanların ise %27,03 düzeyinde olduğu belirlenmiştir. Sözleşmeyi okuduğunu beyan edenlerin karara desteğinin daha yüksek çıkması öne çıkan bir sonuç olarak değerlendirilmektedir. Dikkat çekici bir başka nokta ise cinsiyet ayrımında yapılan ek analizde de genel tablonun çok değişmemiş olmasıdır. Cinsiyet ayrımında, çekilme kararı ve karara dayanak teşkil eden gerekçeleri destekleyenlerin oranı erkeklerde %41,69 olurken kadınlarda bu oran %38,24 olarak tespit edilmiştir. Kararı desteklemeyenlerin oranı da erkeklerde %26,32 iken, kadınlarda %33,74 olmuştur. Kadınların bu kararı destekleme oranının erkeklerden daha düşük olması beklenen bir durumdur.

Bir diğer önemli gündem başlığı olan gençlerin yurtdışında yaşama, kendilerine yurtdışında bir gelecek kurma eğilimlerine ilişkin de araştırmada bazı bulgular elde edilmiştir. Katılımcıların %62,6’sı (muhtemelen ve kesinlikle evet diyenler) imkânı olsa hemen yurtdışına gidip orada bir gelecek kurma eğiliminde olduğunu beyan etmiştir. Bu konuda kararsız olduğunu beyan edenler %18,9 olarak tespit edilirken, sadece %18,5 oranında sanmıyorum ve kesinlikle hayır cevabı alınmıştır. SODEV tarafından yapılan 2020 yılına ait 15-25 yaş arası bireyler üzerinde gerçekleştirilen bir alan araştırmasında da bu konuda benzer sonuçlar elde edilmiştir. Bu araştırma sonuçlarına göre imkânı olsa yurtdışında yaşamayı tercih edeceklerin oranı %62,5 olarak tespit edilmiştir. Hayır, cevabı verenler %37,5’de kalmıştır (SODEV, 2020). KAS 2021 Gençlik Araştırması sonuçlarına göre gençlerin %68,9’u yurtdışında yaşama eğilimindedir. Çekmeköy Belediyesi’nin alan araştırmasına göre 15-30 yaş arası bireylerin yurtdışında

yaşamak ister misiniz sorusuna %69,8 düzeyinde evet, %30,2 oranda hayır dediği görülmektedir (ARGETUS, 2021). Bu sonuçlar, konuya ilişkin tartışmalarda dile getirilen endişeleri doğrulamaktadır. Bir ülkede yaşayan genç nüfusun büyük oranda kendisine yurtdışında bir gelecek kurma isteğinde olması dikkat çekici ve üzerinde detaylı olarak çalışması gerçekten bir durum olarak değerlendirilmektedir. Bu noktada dikkat çeken bir diğer husus, hayat görüşünü belirleyen temel aktörler sorusuna verilen yanıtlara göre gençlerin yaklaşık üçte ikisi milliyetçi- muhafazakâr bir çizgide görülürken yurtdışında bir gelecek hayali kurmayanların sadece %18,5 düzeyinde kalmasıdır. Bu bölümde yer alan sorulara verilen yanıtların genel bir değerlendirmesi yapıldığında da gençlerin büyük oranda milli- manevi değerlere bağlı olduğu gibi bir tablo çıkmaktadır. Ancak yurtdışında yaşama eğilimi, bu tabloya rağmen çok belirgindir.

Bu durumun temel nedenlerini irdeleyen soruda gençlerden yurtdışında yaşama isteğinin temelindeki gerekçeleri önem sırasına göre belirtmeleri ve üç seçenek işaretlemeleri istenmiştir. Verilen cevaplar analiz edildiğinde önem sırası dikkate alınmaksızın ilk sırada %26,55 ile daha iyi bir iş ve yaşam koşulları yer almıştır. %21,04 oranında daha iyi eğitim olanakları, %20,07 düzeyinde daha özgür ve demokratik bir yaşam ideali yönünde cevaplar alınmıştır. En az işaretlenen seçenekler ise % 2,60 siyasi nedenler, %4,57 yurtdışındaki yakınlarla birlikte yaşama isteği, %5,81 ile aile ve toplum baskısından kurtulma beklentisi olarak tespit edilmiştir.

Önem sıralamasına göre sonuçlar değerlendirildiğinde de en önemli gerekçe olarak verilen cevaplar içinde %39,94 ile daha iyi bir iş ve yaşam koşulları ilk sırada yer almış, %38,38 ile daha iyi bir eğitim olanağı, %8,79 ile daha özgür ve demokratik bir yaşam ideali takip etmiştir. En az verilen yanıtlar ise %0,68 ile siyasal nedenler, %2,54 ile farklı kültürler tanıma, %2,73 ile kendine sıfırdan yeni bir yaşam kurma olarak tespit edilmiştir. KAS 2021 Gençlik Araştırması sonuçlarına göre gençlerin yurtdışında yaşama isteğinin altında yatan nedenler arasında ilk üç sırada %32,4 ile yaşam koşullarının daha iyi olması, %19,5 ile insan haklarının daha gelişmiş olması ve %17,6 ile daha çok özgürlük sıralanmıştır. Türkiye’de iş bulamadığı için gitmek isteyenlerin oranı ise %14,8 olarak tespit edilmiştir (Konrad Adenauer Stiftung, 2021). İki çalışma arasındaki temel farklılığın KAS araştırmasında eğitim olanaklarına ilişkin seçeneğin bulunmamasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Bu seçenek hariç bırakıldığında sonuçlar önemli ölçüde örtüşmektedir. Bu sonuçlar, yurtdışında yaşama eğiliminin temel dinamiklerinin beklendiği gibi daha iyi yaşam koşulları sağlama ve daha iyi eğitim alma/aldırma olduğunu göstermektedir. Toplumsal tartışmalarda sıkça ifade edilen siyasi tercihlerin bu eğilimde önemli ölçüde rol oynadığı iddiası ise bu sonuçlarla uyumsuzdur.

Orta Doğu ve Kuzey Afrika ülkelerinde 2019 yılında yapılan bir araştırmada ise bu ülkelerde yaşayan gençlerinin yarıdan fazlası ülkesini terk etmeyi hedeflemektedir (URL7). Arap ülkelerinde 2021 yılına yapılan bir gençlik araştırmasında ise daha az gencin göç etmeyi düşündüğü tespit edilmiştir (URL8).

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmada bilgi ve görüşlerine müracaat edilen 18-24 yaş arası gençlerin sorulara verdiği cevaplar genel olarak değerlendirildiğinde, gençlerin siyasal, sosyal, hukuki, kültürel konulardaki eğilimleri hakkında bazı fikirler edinmek mümkün hale gelmiştir.

Katılımcı gençlerim yarıya yakını yükseköğrenim görmüş ya da yükseköğrenime devam edenler ile yükseköğrenime devam etmek isteyenlerden oluşmaktadır. Ancak, en büyük ağırlığı oluşturan lise mezunu kitlenin sadece dördte biri yükseköğrenime devam etme niyetinde olması, düşündürücüdür. Özellikle her yıl gerçekleştirilen üniversite sınavlarına milyonlarca kişinin başvurduğu, her ilde ve neredeyse her büyük ilçede üniversite açıldığı, yükseköğrenim imkânlarına ulaşmanın kolaylaştığı bu dönemde, liseden sonra üniversiteye devam etme isteğinin bu denli az olması dikkat çekicidir.

Merkezi sınavlara hazırlık eğilimleri açısından da sanılanın aksine, kamu kurumlarında istihdam edilme isteğini ortaya koyacak oranda bir yoğunluk görülmemektedir. Bir başka ifade ile gençlerin merkezi sınavlara hazırlanma oranları ve mezuniyet durumları birlikte değerlendirildiğinde, beklenildiği kadar yüksek oranlarda sınavlara katılma eğilimi tespit edilmemiştir.

Türkiye’deki eğitim sisteminin sorunlarına ilişkin olarak gençler, maddi sorunlar ile öğretmen yetiştirme ve atanma sürecini öne çıkarmakta, kültürel, sportif sanatsal etkinliklerin azlığını ya da müfredatın ideolojik içeriğini çok ciddi sorunlar olarak görmemektedir. Eğitim sürecine atfedilen anlam, daha çok meslek edindirme ve hayata hazırlık süreci olarak ifade edilmekte, herhangi bir siyasal anlam yüklenmemektedir. Eğitim, daha iyi bir gelir ve daha iyi yaşam koşulları elde etmenin aracı olarak görülmekte, bu nedenle devlet tarafından zorunlu tutulmasa da eğitimin şart olduğu düşünülmektedir. Ancak, lise eğitiminden sonra eğitime devam etme isteği, beklenenin çok altındadır.

Eğitime devam edenler ile eğitim sürecini tamamlayanların yaklaşık üçte ikisi istediği alanda eğitim alabildiğini ifade etmekte, yaklaşık dördte üçü eğitim sürecine ilişkin kararları kendisi alabilmektedir. Meslek tercihinde maddi kriterler öncelenmekte, sosyal çevrenin etkisi çok

sınırlı kalmaktadır. Katılımcılar arasında işsizlik oranı yüksektir, istihdamda olanların ise büyük çoğunluğu düşük katma değerli sektörlerde çalışmakta ve düşük gelirler elde etmektedir. İnternet ve dolayısıyla sosyal medya kullanımı beklendiği gibi çok yaygındır. Gündemi takip etmek, iletişim kurmak, alışveriş yapmak, bankacılık işlemlerini gerçekleştirmek, eğitim imkânlarından yararlanmak gibi çok çeşitli kullanım alanı bulunan dijital ortamlar yoğun bir biçimde değerlendirilmektedir. Sosyal medya ve internet haberciliği, gençler için ana bilgi kaynağı konumundadır.

Gençlerin kitap okuma alışkanlıkları tahmin edilenden yüksek seviyededir. Sanatsal, kültürel ve bilimsel etkinliklere karşı ilgi düzeyleri ise çok düşüktür. Televizyon izleme alışkanlıkları açısından toplum geneline uygun olarak, haber içerikli programlar ile dizilerin yoğun biçimde takip edildiği, dini içerikli yayınlar ile sanatsal içerikli yayınların pek rağbet görmediği tespit edilmiştir.

Sivil topluma bakış açısı bakımından da gençler toplum genelinden çok ayrışmamaktadır. Katılım düzeyi bir miktar yüksek olsa da gelişmiş ülke standartlarının çok altında bir sivil örgütlenme eğilimi söz konusudur. Ülke ve dünya gündemini takip açısından da gençlerin ayırt edici bir niteliği olduğunu söylemek güçtür. Ülkemizin ve dünyanın geleceğine ilişkin gençlerin görüşü karamsar bir tablo arz etmektedir. Kendi geleceklerine ilişkin de karamsarlıktan söz edilebilir ancak, oransal olarak kendi geleceklerine ilişkin beklentilerini, ülke ve dünyaya ilişkin beklentilerinden pozitif yönde ayrıştırmaktadırlar.

Küresel anlamda en önemli sorun olarak çevre kirliliği, doğal kaynakların tükenme tehlikesi, iklim değişikliği gibi konuları ön plana çıkaran gençler, ülkemiz açısından ekonomik sorunları ön plana çıkarmaktadır. Eğitim, adalet gibi konu başlıklarına ilişkin de belli düzeyde sorun algısına sahip olan gençler, örneğin demokratikleşme konusunda çok da endişeli görünmemektedir.

Pandemi sürecine ilişkin olarak gençler, sürecin yönetimini belli ölçüde başarılı bulmakta, virüsün ortaya çıkışı ve/veya yayılma sürecine ise şüpheyle yaklaşmaktadırlar. Başta Suriye olmak üzere, sınır komşusu olduğumuz ülkelerden gelen yoğun nüfus hareketliği ve bu insanlara sunulan hizmetler konusunda ise büyük oranda bir memnuniyetsizlik olduğu net bir biçimde görülmektedir.

Gençlerin siyasal eğilimi açısından toplum genelinden çok ayrışmayan bir tablo söz konusudur. Toplum genelindeki milliyetçi muhafazakâr yoğunluk benzer oranlarla gençler için de söz konusudur. Toplum genelinden farklı olan ise gençlerin hayat görüşünü oluşturmada etken olan

faktörlerden evrensel ilke ve kuralların beklenin üzerinde olması, cumhuriyet kuruluş ilke ve değerlerinin ise beklenenin altında olmasıdır. Gençlerin yaklaşık yarısı ne aileden ne çevreden ne de siyasal alandan baskı görmediğini ifade etmektedir. Siyasi baskı hissetmeyip aile ve çevre baskısı hissedenlerle birlikte değerlendirildiğinde, düşüncelerini ifade etme noktasında siyasi baskı hisseden gençlerin oranı, sanılanın bir miktar altındadır.

Aile kurumuna bakış ve atfedilen değer bakımından gençlerin tutumları büyük ölçüde toplum geneline paralel bir seyir izlemektedir. Aile, en çok güven duyulan kurum olarak görülmekte, aile kurmanın önemli ve gerekli olduğu düşüncesi büyük oranda kabullenilmektedir. Yine de aile kurmanın gerekli olmadığını düşünenlerin oranı da azımsanmayacak seviyeye ulaşmıştır. Eş seçiminde ahlak, aile yapısı gibi kriterler ön planda görülmektedir. Bireylerin davranışlarını kontrol eden ve yön veren kurallar açısından toplumsal ve dini kurallar, hukuk kurallarına göre daha etkin konumdadır.

Gençlerin yaşadığı ve/veya yetiştiği hanelerin büyük çoğunluğu orta ve alt gelir gruplarında yer almaktadır. Gelir seviyesi ile öğrenim seviyesi arasında doğrudan bir ilişki olduğu görülmektedir. Eğitim seviyesi yüksek olup istihdam edilenlerin hane geliri, alt eğitim düzeyindekilere göre yüksek olup, gelir düzeyi yüksek hanelerde yetişenlerin eğitim imkânlarından yararlanma düzeyi de aynı paralelde yüksek olmaktadır.

Toplumda eşcinselliğin ve cinsiyet değiştirme olaylarının arttığı yönünde kanaat bildiren gençler, bu bireylerin herkesle eşit imkânlarla ve yasal haklara sahip olması konusunda tereddüt içindedir. İstanbul Sözleşmesinden çekilme kararı ve bu karara neden olarak gösterilen gerekçeleri gençler önemli ölçüde haklı görmektedir. Özellikle sözleşme hakkında bilgisi olduğunu ifade edenlerde bu oran yükselmektedir. Kadın erkek ayrımında da önemli bir fark olmaması, kadınların da erkekler kadar olmasa da bu karara destek vermesi, çok dikkat çekici ve ilginç bir tespittir.

Yurtdışına yerleşip orada kendine yeni bir yaşam kurma eğiliminin gençler arasında çok yaygın olması da bir diğer önemli sonuçtur. Milli ve manevi değerlere bağlılık noktasında toplumsal yapıya uygun tutum ve davranış geliştiren gençlerin bu denli yüksek oranlarda yurtdışında bir gelecek hayal etmesi, üzerinde ciddiyetle durulması gereken bir konudur. Bu tablonun ortaya çıkmasında daha iyi bir işte çalışma, daha iyi yaşam koşulları elde etme ve daha iyi eğitim imkânlarından yararlanma isteği belirleyicidir. Siyasi nedenler, sanılanın aksine, çok önemli bir rol oynamamaktadır.

Bu sonuçlar genel olarak değerlendirildiğinde gençlerin düşüncelerinin daha iyi anlaşılması için genel araştırmalar ile birlikte tematik araştırmalar yapılması, nitel araştırma yöntemleri ile konunun derinlemesine analiz edilmesi, bireysel ya da odak gurup görüşmeleri gibi farklı veri toplama yöntemleri ile araştırmalar yapılması önerilmektedir.

Sınırlılıklar

Bu çalışma 19 ilde yaşan 2512 genç (18-25 yaş) ile sınırlıdır.

KAYNAKLAR

- ARGETUS (2021). Dijitalleşme çağında gençler araştırması. Çekmeköy Belediyesi.
- Boyras, C. (2009). Gençler tartışıyor: siyasete katılım, sorunlar ve çözüm önerileri. İstanbul: TÜSES.
- Csobanka, Z.E. (2016). The Z generation, *Acta Technologica Dubnicae*, 6(2), 63-76.
- Çolak, C., Çolak, M. C. & Orman, M. N. (2007). Koroner arter hastalığının tahmininde lojistik regresyon modeli seçim yöntemlerinin karşılaştırılması. *Anadolu Kardiyoloji Dergisi*, 7, 6-11.
- Erdem, M. T. & Baran, A. G. (2017). Gençlerin bilişim teknolojilerini kullanım yetenekleri ve e-güvenlik yaklaşımlarına dair bir araştırma. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 5 (12), 5-32 .
- Güçlü, M. (2013). Gençlik döneminde boş zaman faaliyetlerinin yeri ve önemi. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 158-169.
- İstanbul Gelişim Üniversitesi (2020). *Sosyoekopolitik gençlik araştırması raporu*. Kamuoyu ve Toplum Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi.
- KONDA (2011). *Türkiye gençliği araştırması 2011*. İstanbul Kültür Üniversitesi. Retrieved from: <https://konda.com.tr/uploads/2011-05-konda-turkiye-gencligi-arastirmasi-d50f72e0ea97dea5eb500385ff7ac1afe9da2184df4004ef03ac2cab765df641.pdf>
- Konrad-Adenauer-Stiftung Derneği (2021). *Türkiye gençlik araştırması 2021*. Retrieved from: https://www.kas.de/documents/283907/16886777/T%C3%BCrkiye+Gen%C3%A7lik+Ara%C5%9Ft%C4%B1rmas%C4%B1+2021_T%C3%BCrkce.pdf/fd08cee1-8d75-02bb-13cb-2bb341b8897d?version=1.6&t=1655118080391
- Korkut, G., & Uysal, M. T. (2017). Gençlerin ve yaşlıların yaşlılık sürecine ilişkin görüşleri: karşılaştırmalı bir çalışma. *Journal of Awareness*, 2(Special 1), 565-584.
- Lüküslü, D. & Yücel, H. (2013). *Gençlik Halleri: 2000'li Yıllar Türkiye'sinde Genç Olmak*. Ankara: Elif Yayınevi
- Mütevellioglu, N., Zambak, M., & Mert, M. (2010). İşsizlik, üniversiteli gençlik ve gelecek: bir alan araştırmasının bulguları. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 11(1), 207-229.

- Örkcü, H. H., & Doğan, M. İ. (2015). Veri zarflama analizi tabanlı yeni bir hibrid iki gruplu sınıflandırma modeli. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 19(3), 26-38.
- Preksy, M. (2001). Digital natives, digital immigrants. *On the Horizon*, 9 (5), 1–6.
- Singh, A. (2014). Challenges and issues of Generation Z. *IOSR Journal of Business and Management (IOSR-JBM)*, 16 (7), 59-63.
- Sparks, H. (2020). Generation Z 2025: The Final Generation, Erişim Tarihi:15.03.2020, <https://www.sparksandhoney.com/reports-list/2018/10/5/generation-z-2025-the-final-generation>
- SODEV (2020). *Türkiye’nin gençliği araştırması raporu*. <https://sodev.org.tr/wp-content/uploads/2020/05/arastirma.pdf>
- Somuncu, B. & Temel, M. (2020). Habere erişim pratiklerinin dönüşümü: üniversite öğrencileri üzerine bir alan araştırması. *OPUS International Journal of Society Researches*, 16 (31). 4445-4468. DOI: 10.26466/opus.775977
- Sümbüloğlu, V. & Sümbüloğlu, K. (2005). Klinik saha araştırmalarında örnekleme yöntemleri ve örneklem büyüklüğü. Ankara: Hatiboğlu Yayınları.
- Şahin, O. & Akboğa, S. (2019). Türkiye’de devlet-sivil toplum kuruluşları ilişkisi ve sivil toplum kuruluşlarına katılım. *Uluslararası Siyaset Bilimi ve Kentsel Araştırmalar Dergisi*, 7 (2), 405-427.
- Tapscott, D. (1998). *Growing up digital: the rise of the Net generation*. New York: McGraw-Hill.
- Temel, G. O., Erdoğan, S. & Ankaralı, H. (2012). Sınıflama Modelinin Performansını Değerlendirmede Yeniden Örnekleme Yöntemlerinin Kullanımı. *Bilişim Teknolojileri Dergisi*, 5(3), 1-8.
- Tuncay, S. (2000). Türkiye’de gençlik sorunlarının psikolojik boyutu. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (1), 231-257.
- TÜİK, (2022). *Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması 2022*. Haber Bülteni, Erişim Tarihi: 09/01/2022, Retrieved from: [https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-\(BT\)-Kullanim-Arastirmasi-2022-45587](https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-(BT)-Kullanim-Arastirmasi-2022-45587)
- TWENGE, J. (2018). *İ nesli*. İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Vatandaş, C. & Mahitapoğlu, H. (2013). *Türkiye’de Gençlik Gençliğin Özellikleri, Sorunları, Kimlikleri ve Beklentileri*. İstanbul: SEKAM
- Yılmaz, B. & Uludağ, Ç. (2020). Türkiye’deki Suriyeli göçmenlerin istihdamına y ve z kuşağının bakışı: bir alan araştırması. *Trakya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi E-Dergi*, 9(1), 21-42. Retrieved from: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/trakyaibf/issue/56226/733435>
- URL1: <https://sozluk.gov.tr/>

- URL 2: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Genelik-2021-45634#:~:text=Gen%C3%A7%20n%C3%BCfus%20ya%C5%9F%20grubuna%20g%C3%B6re,ya%C5%9F%20grubunda%20yer%20ald%C4%B1%C4%9F%C4%B1%20g%C3%B6r%C3%BCld%C3%BC>. Erişim tarihi 04.01.2023
- URL 3: <http://real.mtak.hu/155687/1/FES-V4-Web-EN-2022-12-07.pdf> Erişim tarihi 04.01.2023
- URL 4: https://european-youth-event.europarl.europa.eu/wp-content/uploads/2021/09/FI_EP-Youth-survey_key_findings.pdf Erişim tarihi 04.01.2023
- URL 5: <https://www.missionaustralia.com.au/content/item/631-mission-australia-> Erişim tarihi 6.01.2023
- URL 6: <https://www.princes-trust.org.uk/about-the-trust/research-policies-reports/youth-index-2021> Erişim tarihi 04.01.2023
- URL 7: https://www.arabbarometer.org/wp-content/uploads/ABV_Youth_Report_Public-Opinion_Middle-East-North-Africa_2019-1.pdf Erişim tarihi 04.01.2023
- URL 8: https://arabyouthsurvey.com/wp-content/uploads/whitepaper/AYS-2021-WP_English-14-Oct-21-ABS-FINAL.pdf Erişim tarihi 04.01.2023
- URL 9: <https://release.turcosa.com.tr/front/?project=QfsOhv3UM3aVtpcYkQOo2tmzPvgWZY#/modules/pindependenttwosamples>, Erişim tarihi: 04.01.2023
- URL 10: TÜİK Merkezi Dağıtım Sistemi (MEDAS) <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?locale=tr> Erişim tarihi: 21/11/2022